

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Učitelství pro mateřské školy- kombinované studium

PROBLÉMY ŠKOLNÍ ZRALOSTI

Bakalářská práce

České Budějovice, 2013

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Miloslava Dvořáková, CSc.

Vypracovala:

Štěpánka Hrubá

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 11/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdávanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz, provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Poděkování:

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Miloslavě Dvořákové, CSc. za její odbornou a laskavou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování práce.

Abstrakt

Štěpánka Hrubá: **Problémy školní zralosti. Bakalářská práce 2013.**

Bakalářská práce s názvem Problémy školní zralosti se zabývá problematikou ve vývoji dítěte předškolního věku. V teoretické části přináší bakalářská práce informace o současných pohledech na problematiku školní zralosti z hlediska psychologického, pedagogického a sociálního. Práce charakterizuje motorický, kognitivní, percepční, emoční a sociální vývoj dítěte předškolního věku. Setkáváme se s pojmy školní zralost, školní připravenost, školní nezralost, odklad školní docházky. Praktická část zachycuje výsledky šetření na zvoleném vzorku dětí, které jsou zpracovány v tabulkách. Využívá testy školní zralosti. Jejím obsahem jsou případové studie dětí s odkladem školní docházky.

Klíčová slova:

Školní zralost, předškolní věk, školní připravenost, školní nezralost.

Abstract

Štěpánka Hrubá: **The problems of school readiness 2013**

This bachelor thesis is focused on the difficulties in development of preschool age. The theoretical part of this work describes different kinds of current views – psychological, pedagogical and social – on the issue of school readiness. The thesis characterizes motor, cognitive, perceptual, emotional and social development of preschool age. We get to know with the terms of school readiness, preschool age, school immaturity, school attendance delay.

The practical part is based on survey carried out at a group of children and is entered in tables. The survey worked with the tests that show the level of school readiness. It also contains case studies of children with school attendance delay.

Key words:

School readiness, preschool age, school immaturity

Obsah

I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Charakteristika předškolního věku	9
1.1. Motorický vývoj	10
1.2. Kognitivní vývoj	12
1.2.1. Vnímání	12
1.2.2. Myšlení	13
1.2.3. Paměť	13
1.2.4. Základní matematické představy	14
1.2.5. Řeč	14
1.3. Emocionální vývoj	16
1.4. Sociální vývoj	17
2. Školní zralost	19
2.1. Tělesný a zdravotní stav	21
2.2. Kognitivní zralost	22
2.3. Emocionálně-sociální zralost	23
3. Školní připravenost	24
4. Školní nezralost a odklad školní docházky	25
4.1. Opatření pro školsky nezralé děti	27
4.2. Metoda dobrého startu	28
4.3. Odklad školní docházky	29
5. Vstup dítěte do školy	30

II. PRAKTICKÁ ČÁST	32
1. Cíl výzkumu.....	32
2. Předpoklady	32
3. Charakteristika a popis výzkumného vzorku dětí s odkladem školní docházky	32
3.1. Charakteristika a popis výzkumného vzorku dětí nastupujících do základní školy	34
4. Metody užití v bakalářské práci	36
4.1. Orientační test školní zralosti	36
4.2. Test verbálního myšlení.....	39
4.3. Zkouška znalostí předškolních dětí.....	39
4.4. Případová studie.....	40
4.4.1. Případové studie dětí s odkladem školní docházky	41
4.4.2. Výsledky dětí s odkladem školní docházky.....	57
4.4.3. Kazuistika žáka s odkladem školní docházky.....	61
4.4.4. Případové studie dětí nastupujících do základní školy	64
4.4.5. Výsledky dětí nastupujících do základní školy.....	72
4.4.6. Kazuistika žáka nastupujícího do základní školy	75
5. Shrnutí.....	77
6. Závěr	78
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	79
PŘÍLOHY	81

ÚVOD

Vstup do základní školy je jedním z velmi důležitých životních mezníků nejen pro dítě, ale také pro rodiče. Školní zralost je schopnost dítěte přizpůsobit se nárokům, které na ně budou ve škole kladeny.

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala Problémy školní zralosti, protože se s touto problematikou setkávám při své praxi v mateřské škole, a také proto, že jsem matkou dítěte zahajujícího školní docházku.

Příprava na školu by měla probíhat jak v mateřské škole, tak i v rodině. Důležitá je vzájemná spolupráce obou stran. Rodiče dítěte, které má nastoupit do 1. třídy, jsou prvními posuzovateli školní zralosti. Věk bývá prvním kritériem, podle kterého dítě posuzují. K zápisu do 1. třídy se musí podle zákona dostavit všechny děti, které dosáhnou šesti let věku k 31. 8. daného roku.

V tomto věku není ovšem každé dítě dostatečně zralé pro zahájení školní docházky. V mnoha případech bývají představy rodičů o zralosti jejich dítěte pro vstup do školy jiné, než jaké klade škola na dítě. Významnou roli zde hraje skutečnost, zda dítě pravidelně navštěvovalo mateřskou školu. Pokud ano, dostává se dítěti předškolní vzdělání, které se pozitivně podílí na přípravě dítěte do školy.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1. Charakteristika předškolního věku

Předškolní věk je vymezen v rozmezí od 3-7 let. Konec tohoto období není určen jen fyzickým věkem, ale především sociálně, nástupem do školy.

V tomto období dochází ke zvýšení kapacity paměti a rychlosti zpracování informací. Dochází ke zrání příslušných mozkových struktur. Mezi 3.-6. rokem se významně zlepšuje schopnost selektivního a systematického zaměření pozornosti, které je vázáno rovněž na zralost CNS.

Předškolní věk je typický stabilizací vlastní pozice ve světě, a také vztahu dítěte ke světu. V poznávání světa dítěti pomáhá představivost, uvažování. Tento věk se také považuje za období iniciativy, kdy si dítě chce vytvořit a potvrdit své kvality, a hlavně, kdy dítě chce něco samo zvládnout.

Důležitým mezníkem v předškolním věku je především rodina a rozvoj dobrých vztahů s vrstevníky. Předškolní období je chápáno jako příprava pro život ve společnosti. Dítě se musí naučit přijímat vrstevníky ve skupině, spolupracovat a prosadit se. (Vágnerová, 2008)

Podle Langmeiera a Krejčířové (1998) se v širším slova smyslu označuje předškolní věk jako celé období od narození až po vstup do školy. V užším slova smyslu je předškolní období „věkem mateřské školy“. Nebylo by ale správné vnímat předškolní období pouze z tohoto hlediska. Je mnoho dětí, které školku nenavštěvují, a také proto, že rodinná výchova zůstává základem, na kterém mateřská škola staví a napomáhá dítěti k jeho rozvoji.

Z. Matějček, M. Damborská, V. Bokorová a J. Hájková ve své knize Psychologie a základy výchovy (1978) charakterizují předškolní věk jako období života, které trvá mezi 3 až 6 roky. Autoři v knize uvádí, že do mateřských škol přecházejí tříleté děti

z rodinného prostředí a v šesti letech opouští mateřskou školu a nastupují do škol základních. Oba tyto přechody jsou v životě dítěte velkým mezníkem, představují kritické vývojové momenty. Podle mého názoru nastupují do mateřských škol děti mladší tří let, a to dnes ve většině případů.

Předškolní období je tím nejkrásnějším obdobím v životě dítěte. Dítě získává základy socializace, sebeuvědomování. Pro dítě je to období bezstarostnosti, nového objevování, tvořivosti a fantazie. Pro předškolní věk je typická narůstající aktivita, především hra. Hra se stává pro dítě nejpřirozenější činností dne. Hrou se dítě učí, vnímá, vzrůstá jeho fantazie, paměť a pozornost. V neposlední řadě také rozvoj řeči a rozvoj myšlení.

Předškolní období s sebou přináší značné změny ve všech oblastech vývoje.

1.1. Motorický vývoj

Je přirozené, že každé normální dítě je od přírody zvědavé a neposedné. Již na začátku kojeneckého věku bere dítě vše do ruky a také do pusy, chce vše vyzkoušet samo. Již od útlého kojeneckého věku vstupuje do života dítěte civilizace. Do školek se vozí děti autem či autobusem. Tím je omezena pohybová aktivita u dítěte. Většina dětí slyší od svých matek: „*Nelez na strom, spadneš, neber to do ruky, budeš špinavý, atd.*“. Většina dětí rádo pomáhá s prací, připadají si velcí a užiteční. V dnešní době ale bohužel domácích prací ubývá, nádobí se vloží do myčky, prádlo do pračky, vaří se polévky z pytlíku a pečivo se kupuje většinou předpečené. Místo řady složitých úkonů a pohybů (utírání nádobí, ždímání prádla) stačí stisknout pouze pár knoflíků. Zahradní práce také vystřídala technika (sekačky, mulčovací stroje). Dříve měli lidé kosy a srpy.

Svou roli v motorice a pohybu hrají také televize a počítače, u kterých dítě vydrží být delší dobu v klidu. Dítě se stává pohodlným a pohybu mu ubývá. Časem si na tento rituál zvykne a o pohyb již nestojí. Pro dítě je tento stav nejen nepřirozeným, ale přímo ohrožuje jeho vývoj - např. psaní a mluvení jsou činnosti, které jsou velmi náročné na pohybovou koordinaci. Dítě nemá prostor, kde nabrat pohybovou koordinaci. Většinu dne sedí u televize či počítače, a hraje si s nepodnětnými hračkami, které nepodporují pohybovou koordinaci, ba naopak. (Kutálková, 2010).

Podle Langmeiera a Krejčířové (1998) bychom mohli motorický vývoj označit jako stálé zdokonalování a zlepšování pohybové koordinace.

Tříleté dítě zakončilo důležitou etapu vývoje, ve které se naučilo chodit a pohybovat se plně po způsobu dospělých. V tomto věku dítě chodí a běhá po rovině i po nerovném terénu, dovede udržet rovnováhu, zvládá chůzi do schodů i ze schodů bez držení. Tříleté dítě již dovede ovládat pohyby rukou natolik, že mu nedělá potíže napodobit různý směr čáry. Zvládne nápodobu vertikální, horizontální i kruhové čáry, třeba jen podle předlohy. (Langmeier, Krejčířová 1998)

Čtyřleté dítě (a ještě lépe pětileté) umí dobře utíkat, seběhne hbitě ze schodů, umí skákat, lézt po žebříku, skáče z nízké lavičky, umí stát delší dobu na jedné noze, umí házet míč po způsobu dospělého. Čtyřleté dítě začíná být soběstačné, samostatné, dovede se samo svléknout a obléknout, i když ještě potřebuje pomoc dospělého. Dítě v tomto věku si dovede samo obout boty, na toaletě potřebuje jen malou pomoc. Čtyřleté dítě dovede napodobit kresbu křížku. (Langmeier, Krejčířová 1998)

V předškolním věku pomáhá obratnost a tělesná aktivita dítěti zapojovat se do společných činností s ostatními dětmi. V oblasti jemné motoriky předškolní děti rády pracují se stavebnicemi, mozaikami, zapojují se do činností vyžadující určitou dávku přesnosti a obratnosti. Významnou rolí jemné motoriky je hmatové vnímání. Hmat má významný vliv při rozvoji motoriky. Než začne dítě kreslit, je důležité znát jeho lateralitu. Pro psaní a čtení je důležitá lateralita ruky a oka. (J. Bednářová, V. Šmardová, 2007)

Svou zručnost cvičí i v mnohých hrách s pískem, s kostkami, s plastelínou a zejména však při kresbě, kde se uplatní rychlý růst jeho rozumového pochopení světa. Kresba pětiletého dítěte odpovídá předem stanovené představě, je mnohem detailnější a také prozrazuje lepší motorickou koordinaci. Postava má hlavu, trup, nohy, ruce, ústa, oči, nos. Paže jsou většinou dosud znázorňovány pouhými čarami a proporce jsou víceméně nahodilé. Výtvar šestiletého dítěte, které je zralé pro školu, je už po všech stránkách vyspělejší. (Langmeier, Krejčířová, 1998)

Podle Langmeiera a Krejčířové (1998) konec tohoto období ohlašuje dvě výrazné tendence, které rozhodují o přechodu do další vývojové etapy. Dítěti už domov nestačí, vyhledává stále nové prostředí, nové vrstevníky. Rozšiřuje se časová perspektiva, zprvu jen krátkodobá („až večer, zítra, musíš počkat“). Druhá výrazná tendence je, že se začíná ohlašovat potřeba specificky lidské činnosti – práce, zatím jen v náznacích.

1.2 Kognitivní vývoj

Pro zvládnání trivia (čtení, psaní a počítání) je důležitá dostatečná úroveň rozumových schopností a rovnoměrnost vývoje v jednotlivých oblastech. Je dobré vědět, zda dítě vývojově odpovídá svým vrstevníkům, nebo zda zaostává, nebo zdali se jeví jako opožděné. Dále je třeba brát v potaz, jestli není dítě nezralé pouze v některých dílčích oblastech a v jaké míře. Tam, kde kognitivní schopnosti zaostávají nebo jsou pomalejší, je obvykle doporučován odklad školní docházky a měla by jim být věnována zvýšená péče. Jsou děti, které mají dobré rozumové schopnosti, ale nezralou pouze jednu oblast (např. grafomotoriku). V tomto případě motivujeme dítě k činnostem, kde se tato oblast rozvíjí. Další kategorií jsou naopak děti, které jsou nadané a ve svých dovednostech převyšují svůj věk (např. umí číst, psát a počítat). U těchto dětí můžeme uvažovat o předčasném nástupu do školy, ale měli bychom toto stanovisko vždy důkladně zvážit. Je možné, že předčasný nástup do 1. třídy by nemusel být pro dítě vhodný (např. sociální dovednosti). (Bednářová, Šmardová, 2010)

1.2.1. Vnímání

V předškolním věku se vnímání dítěte zdokonaluje a zpevňuje. I v tomto věku jsou pokroky ve vnímání v úzké souvislosti s celkovým vývojem dítěte. Vnímání úzce souvisí s myšlením. Dítě, které má přehled o věcech a jevech, tím dokonaleji vnímá a přemýšlí. Tříleté až čtyřleté dítě vnímá věci převážně globálně, to znamená, že si všímá spíše celku, nežli detailů. Při vnímání působí silněji barvy, než tvar. Ve 4. a 5. roce už dovede dítě srovnávat odlišné tvary, začíná srovnávat velikosti a orientuje se místně. (Damborská, Bokorová, Hájková, Matějček, 1978)

1.2.2. Myšlení

Poznávací zralost dítěte pro vstup do školy souvisí s aktuálním rozvojem jeho poznávacích procesů. Subjektivní pohled ustupuje pod vlivem učebních činností na okolní svět. Vyvíjí se analytické myšlení, žák začíná poznávané jevy porovnávat, analyzovat. Analytické myšlení je charakterizováno Piagetem jako etapa „operačního myšlení“. Dítě si postupně osvojuje logické postupy, jako například chápe, že jablka a hrušky jsou ovoce. Dítě umí třídit do několika znaků – rozdělení kostek podle barvy a velikosti, aj. Začíná chápat trvalost předmětu (ví, že když přelejeme vodu z úzké skleničky do široké, nic se nezmění). Učením se rozvíjí logické operace. Vyučování v moderní době by mělo klást důraz na rozvoj divergentního myšlení, hledat, vymýšlet různé způsoby řešení problému. (Kolláriková, Pupala, 2010).

Předškolní dítě má myšlení převážně konkrétní, úzce spjaté s konkrétními věcmi, činnostmi a situacemi. Dítě se zajímá o vnitřní souvislosti a odtud pochází jeho zvědavost. Předškolní dítě potřebuje mít vše jasné, největší zkušeností je pro něj názornost. Mezi 4. a 5. rokem dítě dospívá a chápe pojem hračky, ovoce, zelenina, aj. Dítě začíná mít dokonalejší vnímání. Mezi 5. a 6. rokem dovede dítě uvažovat i o jevech, s nimiž nepřichází přímo do styku. Většinu vědomostí dítě získává vlastní zkušeností. V tomto období dítě velmi dychtivě pozoruje vše kolem sebe. (Damborská, Bokorová, Hájková, Matějček, 1978).

1.2.3. Paměť

Podle Vágnerové (2008), rozvoj paměťových schopností závisí na zrání příslušných mozkových struktur, na aktuální úrovni kognitivních schopností a na zkušenosti. Vývoj explicitní sémantické paměti se projevuje ve třech oblastech:

Zvýšením kapacity paměti a rychlosti zpracování informací – rozvoj této oblasti podmiňuje zrání příslušných mozkových struktur. Pozitivně jej ovlivňují např. paměťové hry. Mezi 3. a 6. rokem významně závisí na schopnosti selektivního a systematického zaměření pozornosti. 3leté děti si dovedou zapamatovat 2 čísla, 4leté děti 3 čísla a 5leté děti řadu 4 čísel.

Rozvoj paměťových strategií je v předškolním věku ještě velmi omezený. Ani předškolní děti si ještě neuvědomují, že existují způsoby, které jim usnadní zapamatování, a tudíž spontánně nepoužívají žádné specifické strategie. V předškolním věku si ještě děti nedovedou uspořádat materiál tak, aby se dal snadněji zapamatovat. 5leté děti jsou pod vedením dospělého schopné používat základní strategie, jako např. ukazování, pojmenování a opakování.

Rozvoj metapaměti je v předškolním věku na velmi nízké úrovni. 4leté dítě nechápe, že je těžké si zapamatovat více položek. 5leté dítě ví, že je lehčí si pamatovat známé informace, ale na druhou stranu si jen málokdy uvědomují, že něco zapoměly.

Paměť má převážně charakter bezděčného zapamatování a uchování.

1.2.4. Základní matematické představy

V předškolním věku se na vytváření matematických představ podílí mnoho schopností a dovedností: motorika, zrakové, sluchové, hmatové, prostorové a časové vnímání, řeč. Tento proces začíná porovnáváním (malý-velký, málo-hodně), dále tříděním podle druhu (jídlo, ovoce, zelenina), podle barvy, podle velikosti, podle tvaru, dále podle toho, co do skupiny nepatří. Jednou z důležitých fází je řazení podle velikosti (například velký-střední-malý), podle množství (málo-méně-nejméně). Při rozvíjení základních matematických představ je důležité pracovat nejprve s předměty, a teprve poté s obrázky. Předškolní děti by měly zvládnout chápání množství do 6, ale většina dětí bez problémů zvládá i vyšší počet. Vhodné hry k rozvoji matematických představ jsou například domino, člověče, nezlob se, kuželky. (Bednářová, Šmardová, 2010).

1.2.5. Řeč

Ve škole jsou na řeč kladeny poměrně velké nároky. Správná řeč je důležitá z mnoha důvodů. Je potřeba, aby dítě dobře rozumělo, aby chápalo, co se po něm vyžaduje, aby rozumělo výkladu. Řeč se prolíná s myšlením, kterým se dítě projevuje a sděluje to, co si myslí. Pro soužití v kolektivu je řeč velmi důležitá. Výsledky z poradenské praxe nám ukazují, že děti s opožděným vývojem řeči mívají častěji obtíže ve čtení a psaní, dále se

pak mohou objevit specifické vývojové poruchy učení jako je dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie. Zásadním obdobím pro vývoj řeči je právě předškolní věk. V tomto období bychom měli dítěti věnovat maximální pozornost, rozvíjet slovní zásobu, povídat si s ním, vyprávíme mu, zpíváme, čteme pohádky, učíme se písničky, básničky a říkanky. Důležité je, abychom dítěti odpovídali na jeho dotazy a nenechávali je dlouho vysedávat u televize či počítače. V případě zaostávání řeči je vhodné navštívit logopeda a poradit se s ním, jak postupovat. Logoped provede diagnostiku a posoudí, zda se jedná jen o dílčí problém (opožděný vývoj slovní zásoby) anebo zda je důvodem zaostávání něco závažnějšího (porucha sluchu, mentální retardace, atd.). V dnešní době jsou také v mateřských školách logopedické třídy anebo logoped, který do školek dochází (Bednářová, Šmardová, 2010).

Podle (Vágnerové, 1996) je jazyk chápán a používán na úrovni myšlení. Slouží jako prostředek zpracování informací na takové úrovni, jaké dosahuje myšlení jedince. Řečové dovednosti se již v předškolním věku zdokonalí. Dítě samo dovede vyjádřit, co chce druhému sdělit. Dítě mluví jinak k dospělému a jinak například k dvouletému dítěti. V komunikačním sdělení jsou zřejmé typické rysy myšlení předškolního dítěte, např. jeho egocentrismus. Předškolní dítě se opomene zmínit o podstatných aspektech popisované situace. Tuto situaci charakterizuje v dimenzích své vlastní zkušenosti, která může být nesrozumitelná a bezesmyslná pro ostatní lidi. Někdy se stává, že nesdělí vše, protože se díky svému egocentrismu domnívá, že okolí ví totéž co ono. Většina předškolních dětí na konci svého věku dojde ke správné výslovnosti. Řečový projev předškoláka se zdokonaluje jak po stránce obsahové, tak formální. Děti mají spoustu otázek, učí se chápat komplexnější vztahy mezi objekty, učí se používat slova, která jim tyto vztahy pomáhají vyjádřit. Například spojky, příslovce, předložky, aj. Určité slovní druhy se objevují v určité době a v určité vývojové posloupnosti. Děti se nejčastěji učí mluvit prostřednictvím nápodoby. Významnou složkou řečového vývoje z hlediska poznávání je tzv. egocentrická řeč, která bývá spojena s myšlením. Tato řeč později přechází na úroveň vnitřní řeči. Egocentrická řeč je řečí pro sebe, nevyhledává posluchače. Slouží ke zjednodušení orientace, uvědomování a řešení problémů.

Zásoba tříletého dítěte se odhaduje přibližně na tisíc slov. Dítě mluví ve větách, které bývají ještě začátkem 4. roku méně dokonalé. Dovede se však srozumitelně vyjadřovat, ptá se, odpovídá na otázky. Kolem 4. roku se dítě stává nápadně „řečným“. Stále se ptá, aktivně povídá o všem možném a nejoblíbenější otázkou dítěte je „a proč?“. 3 a 4leté

děti ještě nemají správnou výslovnost, často zaměňují hlásky. Teprve až předškolní dítě se snaží správně vyslovovat a mluvit gramaticky správně. Slovní zásoba závisí na zkušenostech dítěte, rozumovém vývoji a na prostředí, ve kterém žije. V rodinách, kde se mluví bohatým a výrazným jazykem, gramaticky správně, vyvíjí se i správné vyjadřování u dítěte. (Damborská, Bokorová, Hájková, Matějček, 1978).

1.3. Emocionální vývoj

Charakteristickým rysem z hlediska emočního prožívání u předškolních dětí je větší stabilita a vyrovnanost, než tomu bývá pro batolecí věk. Předškolní děti mají intenzivní citové prožitky, často přecházejí z jedné kvality do druhé, např. se střídá smích a pláč. U dětí tohoto věku se často rozvíjí emoční paměť, která má implicitní charakter. Děti bývají většinou pozitivně naladěné, negativních emočních reakcí ubývá.

Způsoby emočního prožívání lze shrnout do několika bodů:

Vztek a zlost – děti chápou příčiny vzniku nepříjemných situací, proto nebývá vztek příliš častý. Zejména v kontaktu s vrstevníky se občas objevují zlostné reakce.

Projevy strachu - U dětí předškolního věku bývají projevy strachu vázány na rozvoj dětské představivosti (strašidla, imaginární bytosti). V tomto věku se děti rády navzájem straší, mívají pocity spojené s příjemným vzrušením. Strach může být u dětí někdy velmi silný, projeví se ulpíváním na dospělém, anebo odmítáním samostatnosti.

Pozitivní emoční stav v předškolním věku je **veselost a smysl pro humor**. V tomto věku děti rády žertují, rády opakují nesmyslná nebo tabuizovaná slova. Za důvěrnost kamarádského vztahu v předškolním věku je schopnost bavit se navzájem různými vtipy. „*Sdílení legrace je důležitou součástí mezilidských vztahů*“ (Matějček, 1999, Mills a Duck, 2000, str. 197)“.

Děti předškolního věku chápou význam emocí, vědí, že vyjadřují pozitivní či negativní hodnocení a s ním spojené uspokojení či neuspokojení.

1.4. Sociální vývoj

V předškolním věku v oblasti socializačního rozvoje dochází k další diferenciaci. Socializace u předškolních dětí může probíhat i mimo rámec rodiny, v jeho nejbližším prostředí, u příbuzných a známých. Tento děj označujeme jako fázi přesahu rodiny vertikálním a horizontálním směrem. Z širšího hlediska chápeme předškolní věk jako období přípravy na život ve společnosti. Způsoby sociálního chování si dítě osvojuje především v rodině, kde se naučí komunikovat, vnímá lidi a chápe jejich chování, dovede se vcítit do nálad druhého, dovede respektovat potřeby, ovládá své emoce, dovede uplatňovat vlastní názory, atd.

Dítě se v předškolním věku učí novým sociálním dovednostem. V tomto období se rozvíjí komunikační schopnosti, spolupráce, sebeprosazení s jinými lidmi, nežli s rodiči. Rodinné prostředí zůstává stále privilegovaným zázemím. Předškolním dětem nedělá problém se samostatně zařadit do jiných sociálních skupin a navázat nové vztahy. Začíná se diferenciovat triáda oblastí, s nimiž se dítě identifikuje.

Rodina – prostředí, kde se dítě cítí jistě a bezpečně.

Vrstevníci – skupina, kde jsou všechny děti rovnocenné. Mezi vrstevníky se mohou vytvářet rovnocenné vztahy, rozvíjí se prosociální chování.

Mateřská škola – je prvním zařízením (institucí), se kterým se dítě setkává. Dítě zde vystupuje jako samostatný jedinec. I přestože mateřská škola nemá stejně vysoké požadavky jako škola základní, musí se zde dítě přizpůsobit požadavkům a osvojit si sociální dovednosti (Vágnerová, 2008).

Socializační proces zahrnuje tři aspekty:

1. Vývoj sociální reaktivity, tj. vývoj bohatě diferencovaných citových vztahů k lidem v bližším i vzdálenějším společenském okolí. Autistické dítě může být příkladem úplného selhání vývojového postupu. Pro toto dítě neznamení lidé nic a nedovede vstupovat do komunikace s lidmi.

2. Vývoj sociálních kontrol – Jedná se zejména o seznámení s normami, jedinec si postupně tyto normy vytváří na základě příkazů a zákazů udělovanými mocnými dospělými.

3. Osvojování sociálních rolí – tj. chování a postoje, které jsou od jedince očekávány ostatními členy společnosti, a to vzhledem k jeho pohlaví, věku, společenskému postavení, atd. U dětí, stejně jako u dospělých, se vyžaduje plnění odlišných rolí doma a v kolektivu druhých dětí.

„Rodina zůstává i v předškolním období nejvýznamnějším prostředím, které zajišťuje primární socializaci dítěte, tj. uvádí je do společenství lidí.“ (Langmeier, Krejčířová, 1998).

2. Školní zralost

„Školní zralost můžeme vymezit jako dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální), aby se dítě bylo schopno bez obtíží účastnit výchovně-vzdělávacího procesu, nebo alespoň bez větších obtíží, nejlépe s radostí a dychtivostí“ (Bednářová, Šmardová, 2010).

Jedním z důležitých faktorů školní zralosti je **věk** dítěte. Povinná školní docházka v České republice je stanovena pro děti, kterým bude 1. září 6 let. Zařazení mladších dětí do 1. třídy je možné, dovrší-li šesti let v době mezi 1. zářím a 31. prosincem. Nyní můžeme v prvních třídách vidět děti, kterým je při vstupu do školy 7 a půl roku i více a děti právě i šestileté (Langmeier, Krejčířová, 1998).

Goleman (1997) ve své knize, která se nazývá Emoční inteligence, uvádí sedm nejzákladnějších aspektů připravenosti dítěte pro školní docházku:

1. **Sebevědomí** – dítě by mělo mít plnou kontrolu nad svými pohyby, chováním se k okolnímu světu. Mělo by vědět, že mu vždy dospělí pomohou v případě potřeby.
2. **Zvědavost** – dítě by mělo vědět, že učit se je příjemné, zvláště v tom, že se něco nového a zajímavého dozví.
3. **Schopnost jednat s určitým cílem** – dítě by mělo mít schopnost ovlivňovat dění a jednat vytrvale.
4. **Sebeovládání** – dítě by mělo být schopno ovládat vlastní chování vzhledem k odpovídajícímu věku.
5. **Schopnost** pracovat s ostatními - dítě by mělo dokázat chápat a rozumět ostatním kolem sebe.
6. **Schopnost komunikovat** – touto schopností si dítě vyměňuje své myšlenky, pocity a představy. Tato vlastnost je úzce spjata s důvěrou lidí kolem sebe.
7. **Schopnost spolupracovat** – nalézt mezi vlastními potřebami a potřebami ostatních rovnováhu.

Jak uvádí Vágnerová (1996, s. 149) „otázka školní zralosti není nová, objevuje se už ve *Velké didaktice J. A. Komenského*“.

Školní zralost znamená zralost centrální nervové soustavy (CNS), která se projevuje v celkové stabilitě a odolnosti vůči zátěži. Dítě, které je zralé pro školu, se lépe soustředí a vydrží déle pracovat. Pozornost je závislá na větší stabilitě a odolnosti. Zralost CNS je předpokladem úspěšné adaptace na školní režim. Také lateralizace ruky je podmíněna zralostí CNS. Na zrání závisí i rozvoj zrakového a sluchového vnímání (Vágnerová, 1996).

Již Komenský se zabýval problematikou školní zralosti. Jeho myšlenky jsou aktuální i pro dnešní dobu. Pokusil se varovat před negativními následky nesprávného začlenění dítěte do školy a vymezil kritéria zralosti dítěte pro vstup do školy. Komenský v knize (Langmeier, Krejčířová 1998, s. 103) říká: „*Znamení pak, hodí-li se již do obecné školy dítě, tato budou: 1. Jestliže umí, což v mateřské škole uměti mělo. 2. Jestliže se při něm pozornost k otázkám a jakáž takáž k odpovědům důmyslnost spatřuje. 3. Jestliže ukazuje na sobě jakousi chtivost vyššího umění*“.

Pro školní zralost bylo již psáno několik definic. Po úvahách a podstatě školní zralosti bychom se nejspíše přiklonili k definici, která připomíná vymezení Komenského. Za školní zralost považujeme stav somato-psycho-sociálního vývoje dítěte, který:

1. „je výsledkem úspěšného dovršeného vývoje celého předchozího období útlého a předškolního dětství.“
2. „je vyznačen přiměřenými fyzickými a psychickými dispozicemi pro požadovaný výkon ve škole a je doprovázen pocitem štěstí dítěte.“
3. „který je současně dobrým předpokladem budoucího úspěšného školního výkonu a sociálního zařazení.“

Kutálková (2010) ve své knize uvádí, že je velmi důležité dbát na rady lékařů, učitelek MŠ nebo jiného odborníka, který rodičům poradí, zda je právě jejich dítě zralé pro školu. V dnešní době reagují na možnost odkladu školní docházky rodiče velmi překvapivě. Nejčastější argument bývá: „*Ale to by ztratil celý rok, vždyť je moc šikovný.*“ Určitě dítě více získá, než ztratí. Prožije si další rok bez povinností a úkolů, a poté bude pro něj start do nové etapy života jednodušší.

Důležité oblasti při posuzování školní zralosti jsou: (Bednářová, Šmardová, 2010)

- tělesný (somatický) vývoj a zdravotní stav
- úroveň vyspělosti poznávacích (kognitivních) funkcí
- úroveň práce schopnosti (návyky, pracovní předpoklady)
- úroveň zralosti osobnosti (emocionálně – sociální)

2.1. Tělesný a zdravotní stav

Hmotnost a výška je nejčastějším, nejjednodušším, ale zároveň nejméně průkazným ukazatelem vyspělosti dítěte, který málokdy významně souvisí se zralostí pro školu. Podle pracovníků hygienické fakulty UK je dokázáno, že významně častěji doprovázejí lepší školní prospěch v pololetí první třídy děti 7 let a vyšší. Dítě, které má slabou tělesnou konstituci, trpí zvýšenou unavitelností. V období vstupu do školy se dítěti mění tělesné proporce. Dochází k protažení postavy, končetiny se prodlužují a velikost hlavy se zmenšuje. Trup se zužuje, mění svou válcovitou podobu a začíná se na něm zřetelně odlišovat hrudník od břicha. Tyto změny vedou k dosažení „filipínské míry“ – tzn. Dítě se chytí přes vzpřímenou hlavu za ušní lalůček na druhé straně (Langmeier, Krejčířová, 1998).

Odborný či praktický lékař má v kompetenci posouzení tělesného vývoje a zdravotního stavu. Někdy bývá podceňován význam faktorů, které ovlivňují raný vývoj dítěte (motorika, řeč). V některých případech je dobré, aby lékař při posuzování školní zralosti dal podnět k podrobnějšímu psychologickému, neurologickému či jinému odbornému vyšetření. Váha a výška není prvořadým ukazatelem školní zralosti, ale je třeba k ní přihlídnout. Dítě, které je příliš drobné, může mít pocit méněcennosti, slabosti a ohrožení. Také se může stát terčem posměchu ze strany větších a agresivnějších dětí. Pro zahájení školní docházky bychom měli důkladně zvážit faktory v průběhu těhotenství, porodu nebo v postnatálním období. U některých předčasně narozených dětí, které se narodily s nízkou porodní váhou, se často projevuje porucha pozornosti, aktivity, a také posléze poruchy učení. Komplikací také bývá častá nemocnost dítěte. Jestliže se nemoc dostaví již na počátku školy, dítě ztrácí možnost plynulé adaptace na změnu prostředí, hůře navazuje nové vztahy, kamarádství. Dlouhodobá nemoc ochuzuje

dítě o výklad učitele a procvičování nové látky společně s ostatními dětmi (Bednářová, Šmardová, 2010).

2.2. Kognitivní zralost

Dostatečná úroveň rozumových schopností a rovnoměrnost vývoje v jednotlivých oblastech je důležitá pro zvládání trivia (čtení, psaní, počítání). Měli bychom vždy posoudit vývojovou zralost dítěte oproti svým vrstevníkům (zda dítě mírně nezaostává, zda se nejví jako opožděné, nebo zda je nezralé pouze v některých oblastech). U dětí, jejichž kognitivní schopnosti nejsou ještě celkově vyzrálé, se doporučuje odklad školní docházky a měli bychom jim věnovat zvýšenou péči. Dále posuzujeme míru nezralosti dané oblasti (např. jak je dítě trpělivé a pečlivé při činnostech, které se mu nedaří).

Druhou skupinu tvoří děti, které jsou naopak na svůj věk mimořádně nadané (umí číst, počítat). Tyto děti jsou většinou zvědavé a rády získávají nové zkušenosti a vědomosti. U těchto dětí můžeme zvažovat předčasný nástup do školy, ale tuto skutečnost bychom měli vždy pečlivě zvážit. Může se stát, že dítě má nevyzrálé sociální dovednosti, a proto by předčasné zahájení školní docházky nemuselo být pro dítě vhodné. Do skupiny kognitivních předpokladů zahrnujeme tyto schopnosti: (Bednářová, Šmardová, 2010).

- Vizuomotorika, grafomotorika
- Řeč
- Sluchové a zrakové vnímání
- Vnímání prostoru a času
- Základní matematické představy

Kolem šesti let dochází k podstatným změnám v poznávací činnosti dítěte. Dítě není tak závislé na svých přáních a potřebách, začíná svět chápat realisticky. Při konkrétních činnostech začíná dítě kolem šestého roku logicky uvažovat. Psychologové se domnívají, že v době vstupu do školy je dítě schopno rozlišit lépe části obrazce, který předtím vnímalo jako nedělitelný celek. Dítě je nyní schopno vyjmout části z předloženého celku a opět je podle určitého vzoru složit. Školní úspěch je závislý i na dalších schopnostech dítěte – na jeho řeči, paměti, slovní zásobě a znalostí, které dítě

získá v průběhu předškolního věku. Při nejasnostech v posuzování školní zralosti je u nás vhodný Kernův – Jiráskův test a psychologické vyšetření, kde psychologové zkoumají všechny dílčí složky mentální výbavy dítěte.

2.3. Emocionálně – sociální zralost

Po vstupu do školy se životní styl rodiny mění. Dítě se stává školákem. Rodiče mají tendenci promítat do žákovské role vlastní zkušenosti a vztah k hodnotám vzdělávání. Je nutné, aby dítě dosáhlo určitou úroveň socializace, aby se dovedlo bez větších problémů vžít do role školáka, která přináší i leckdy různé zátěžové situace. Ve škole nemá dítě takovou jistotu a bezpečí jako v rodině, zvláště když dítě nenavštěvovalo mateřskou školu. Sociálně vyspělé dítě by mělo být schopno bez větších problémů komunikovat s učitelem a spolužáky a přijímat učitele jako autoritu. Třída školáků je různorodá. Děti se postupně učí spolupracovat, pomáhat si navzájem. Od dítěte se očekává, že bude dodržovat běžné a přijatelné normy chování. Na rozdíl od předškolního období se citové projevy školáka odlišují. Ustupuje impulzivita a emoční labilita. Dítě má radost z toho, když se mu něco podaří a udělá radost rodičům a učiteli. Důležitým místem pro socializaci dítěte je **škola**, která rozvíjí sociální sebeuvědomování vlastního chování. Opožděné děti v sociálním vývoji se komplikovaněji vyrovnávají se školním prostředím. To se také může projevit na kvalitě školního výkonu (Kolláriková, Pupala, 2001).

Emoční zralostí rozumíme přiměřenou kontrolu citů a impulsů. Sociální zralost znamená, aby dítě bylo schopno trávit delší čas mimo rodinu. Do sociální zralosti spadá sebeobsluha, oblékání a obouvání, civilizovaně jíst samo přiborem.

Na závěr můžeme konstatovat, že pro zralé dítě je zahájení školní docházky vhodné. Naopak pro nezralé dítě je vhodnější odklad školní docházky. U nezralých dětí je pouze otázkou času, kdy vyzrají, některým z nich poskytneme podporu v rozvoji nevyzrálých oblastí. Na rozvoji by se měla podílet rodina i mateřská škola. Dítě by mělo podstoupit předškolní průpravy v MŠ, individuální plán, návštěva pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně-pedagogického centra (Bednářová, Šmardová, 2010).

3. Školní připravenost

„Pro úspěšné zvládnutí role školáka jsou potřebné také mnohé kompetence, které jsou vázané na učení a jsou tudíž závislé na specifickém působení sociálního prostředí. Jsou základem školní připravenosti.“ (Vágnerová, str. 155).

Školní připravenost či zralost se postupně obsahově rozšiřuje. Oba pojmy jsou konvergentní. Školní připravenost zdůrazňuje širší souvislosti a může implikovat i školní zralost v ortodoxním pojetí. Školní připravenost je ovlivněna měnící se koncepcí výchovně – vzdělávací praxe. Školní připravenost je komplexní, zahrnuje stupeň biologického a psychického vývoje dítěte, sociální vlivy i školní požadavky (Kolláriková, Pupala 2001).

Školní připravenost zahrnuje:

1. Hodnota a smysl školního vzdělávání

Nástup do školy přináší pro dítě mnoho změn. Děti jsou rozvíjeny specifickým způsobem, tak jak požaduje naše společnost. Z rodiny si dítě přináší různé kompetence, které představují určitý předpoklad pro úspěšné zvládnutí role školáka. Nedostatek kulturních zkušeností vede k selhání, a je označován jako kulturní handicap. Dítě nestačí nárokům školy, bylo jinak vychovááno. Motivace ke škole je rozvíjena názory rodičů. Dítě, které vyrůstá v rodině, kde její členové čtou, učí se, navštěvují kulturní památky, chápe smysl vzdělávání. Pro děti z nižších sociálních vrstev není škola příliš důležitá a ony samy nepodávají velký úspěch ve škole. Rodiče těchto dětí, aniž by si to uvědomovali, volí nenáročný styl zábavy (sledují televizi, počítač, atd.). Škola může být i místem konfrontace hodnotového systému rodiny a společnosti, kterou škola reprezentuje. Je zřejmé, že smysl školního vzdělávání v některých rodinách chybí. Pro takové děti je škola zbytečnou povinností, chybí jim základní motivace k činnostem. Dítě není pochváleno ani oceňováno za dobré známky, a proto se dítě nakonec přestane učit.

2. Při nástupu do školy musí dítě dosáhnout určité socializační úrovně, aby

zvládlo roli školáka a škola naplnila svou úlohu bez zbytečného stresování.

Dítě, které je připraveno pro školu, by mělo umět rozlišovat různé role, diferencovat chování, které je žádoucí k různým rolím. Je nutné, aby dítě vědělo, jak se má chovat

k učiteli. Akceptovat učitele není samozřejmostí. Mnohé nezralé děti a děti mentálně postižené mají nedostatek respektu vůči učitelům. Učitelka je pro ně spíše tetou. Pro dítě je významná schopnost verbální komunikace. Jestliže dítě dobře nerozumí učitelce, hůře se orientuje a chová se neadekvátně. Často bývá nejisté. Jakákoliv porucha řeči modifikuje vztah učitele a žáka a projeví se změnou v jejich komunikaci. Dítě, které špatně mluví, bývá častěji izolováno, komunikaci chápe jako oblast neuspokojivou, a tuto aktivitu co nejvíce omezuje. Výsledkem je menší školní úspěšnost a riziko sociální izolace. Dítě nemůže ve škole uspět, pokud nezvládlo vyučovací jazyk na dostatečné úrovni.

3. Orientace v hodnotovém systému a normách chování

Při nástupu do školy by mělo dítě chápat a respektovat základní hodnoty sociálního chování. Tyto hodnoty se dítě učí v rodině. Tyto normy nejsou vždy z hlediska školy žádoucí a přijatelné. Vzniklé rozpory mezi rodiči a školou nejsou pro dítě žádoucí. Dítě neví, jak se má za těchto okolností chovat. Překážkou v adaptaci na školu bývá nedostatečné zvládnutí norem chování. Ve škole je důsledně vyžadováno respektování hodnot a norem. Již na začátku školní docházky by mělo dítě znát principy lidského jednání. Vágnerová uvádí: „*J. Piaget (1966) mluví o autonomní morálce, protože dítě ví, jaké jednání je správné nebo nesprávné bez ohledu na aktuální vliv autority*“. L. Kohlberg vycházel z Piagetovy teorie a nazval toto období stadiem „hodného dítěte“. Je zde kladen důraz na splnění sociálního očekávání.

Děti jsou informovány o tom, že se normy musejí dodržovat. Na počátku školního věku se dětská vůle teprve rozvíjí (Langmeier, Krejčířová, 1998).

4. Školní nezralost a odklad školní docházky

Z. Kolláriková a B. Pupala (2001) vymezují základní oblasti, kdy dítě bývá nedostatečně připravené pro školu.

1. Děti výrazně retardované

U těchto dětí výrazně zaostává psychická struktura osobnosti za úrovní normy. Můžeme hovořit, že tyto děti jsou nezralé a nepřipravené pro vstup do základní školy. Ovšem s porovnáním se zvláštní či speciální školou, mohou být tyto děti připravené pro

zahájení školní docházky. Příčinou retardace bývá poškození CNS v prenatálním, perinatálním či postnatálním období. Zpravidla bývá mnohostranná deprivace vývojově raná.

2. Děti s dispozicemi, které jsou podprůměrně rozvinuté

Tyto děti mají problémy v kognitivní oblasti, dozrávají s celkově pomalým tempem. Jejich intelektuálním schopnostem odpovídá nižší úroveň školní připravenosti. Matějček zdůrazňuje, že závažným problémem v poradenství začíná být mentální subnorma (dolní hranice normy, která se projevuje subdeprivací v rodině).

3. Děti, které jsou „klasicky“ nezralé

Odborná studia potvrdila, že nejvýraznější charakteristikou je nižší fyzický věk, který se projevuje zejména u chlapců narozených v červnu až v srpnu. U těchto dětí bývá nevyzrálá percepční zralost (nezbytná ke čtení), úkolové situace (soustředěnost) a další faktory, které úzce souvisí s fyziologickým dozráváním dispozic.

4. Děti, které se vyvíjí v jednotlivých psychických funkcích nerovnoměrně

Nejčastějším důvodem, který je uváděn v poradenské praxi, bývá varianta školní nepřipravenosti. Nevyrovnanost může mít několik příčin (např. snížená koncentrace pozornosti, aj.). Nerovnoměrný vývoj se může týkat kognitivních, emocionálních, pracovních i tělesných složek osobnosti.

Znaky školní nezralosti mohou postihnout jednu či více oblastí, které se týkají dílčích a speciálních aspektů školní připravenosti anebo být celkovou charakteristikou dítěte. Za nezralé označujeme děti, u kterých celková rozumová úroveň odpovídá širší normě, tzn. lehčí podprůměr. U dětí, které trpí podprůměrnou inteligencí, nehovoříme již o školní nezralosti, ale o celkovém snížení předpokladů pro úspěšné zvládnutí školní docházky.

Mezi nezralé lze zahrnout děti neklidné, utlumené, překotné, impulzivní, těžkopádné, děti neobratné, nesoustředěné, nesamostatné, precitlivělé, plačtivé či bázlivé, prudké, výbušné, nepodřídivé, vzdorné, děti, které špatně navazují kontakt s ostatními dětmi nebo učitelem, příliš stažené do sebe a nekomunikující. Je nutné těmto dětem věnovat

cílenou pozornost, aby se objasnily příčiny problému a byla jim poskytnuta pomoc a porozumění (Říčan, Krejčířová a kol., 1997).

V posledních dvaceti letech se stal odklad školní docházky pro děti, které dosáhly šesti let, vzrůstajícím problémem. Bohužel neznáme příčinu tohoto problému. Spekuluje se o tom, zda děti žijí v takových rodinných podmínkách, které jim naplňují požadavky školní zralosti (psychické, fyzické, zdravotní a sociální stránce), anebo se rodiče o rozvoj svých dětí méně zajímají? Můžeme také spekulovat o tom, zda v tomto směru není překážkou i mateřská škola, kterou dítě navštěvuje. Jistě se shodneme, že tomu tak nemůže být pouze z jednoho důvodu, ale tento problém má více příčin (Koťátková, 2008).

4.1 Opatření pro školsky nezralé děti

V dnešní době se směřuje dostatečně včas k ověření školní připravenosti před předpokládaným vstupem do školy, aby v případě potřeby bylo možno využít zbývajícího času k cílené pomoci, např. k logopedické nápravě řeči, k rozvoji jemné motoriky, k nácviku osamostatňování atd. V řadě pedagogicko-psychologických poraden byly vypracovány komplexní programy, které jsou zaměřeny na rozvoj funkcí a schopností pro školu. Rodiče s dětmi docházejí pravidelně do poradny k nápravným a rozvíjejícím cvičením, které jsou prováděny formou hry individuálně či v malých skupinkách. Dále rodiče pokračují v nácviku podle svých schopností doma. Zejména se procvičuje třídění a seskupování předmětů podle množství, tvaru, barvy, velikosti, účelu, skládání a rozkládání celků (obrázků, stavebnic, vět, vyprávění, atd.), logické myšlení řešením jednoduchých hádanek a hříček, paměť, pozornost, smyslová orientace a rozlišování, orientace v prostoru, výslovnost, slovní zásoba a vyjadřovací schopnosti, jemná motorika (zacházení s tužkou, nůžkami) a vizuomotorická koordinace (kreslení, omalovánky a domalovánky), spolupráce a dělba rolí při společných úkolových hrách, apod.

Téměř většina dětí navštěvuje v posledním roce před školou mateřskou školu, které přísluší v přípravě na školu mimořádná úloha. Cílená předškolní výchova je součástí výchovného programu mateřských škol. Předškolní příprava představuje významnou pomoc především pro děti z rodin s nižším výchovným standardem a menší podnětností.

4.2. Metoda Dobrého startu

Metoda dobrého startu (MDS). Využití programu MDS je všestranné. U dětí s dobrou vývojovou úrovní harmonizuje spojení psychiky s motorikou, u dětí, které mají odchylky v psychomotorickém vývoji, pozitivně ovlivňuje nepravidelně se rozvíjející funkce. Vývoj i experimentální ověřování probíhá již 50 let v řadě evropských zemí. Metodu dobrého startu v padesátých letech 20. století vypracovala fyzioterapeutka Budget. V sedmdesátých letech se seznamovaly poradny v naší republice s polskou verzí metody, kterou předložila Bugdanowiczová.

Současná česká verze, kterou upravila Swierkoszová (1998), v sobě spojuje nejen teoretická východiska, ale také dlouholeté poradenské zkušenosti autorky. MDS tvoří celkem 25 lekcí, z nichž každá je postavena na lidové písni, která se prolíná v různých podobách celou lekcí. Rytmu, melodiím, slovům písně odpovídají pohybová, řečová a grafomotorická cvičení. (K dispozici mají lektorky 58 pracovních listů k rozvoji grafomotoriky). **Struktura lekce je členěna do sedmi částí:**

- Zahájení – vytvoření přátelské atmosféry.
- Posílení jazykových verbálních i neverbálních dovedností. Děti se seznamují s textem písně.
- Specifická cvičení zaměřená na stimulaci zrakové, sluchové percepce a prostorové orientace.
- Pohybová cvičení, nácvik soustředění.
- Píseň spojená s pohybem (využití míčků, stuh, polštářů, aj.).
- Reprodukce grafického vzoru s hudebním doprovodem a zpěvem.
- Závěr. Děti jsou podněcovány k samostatnému hodnocení jednotlivých činností, podpora rozvoje sebehodnocení.

Metoda dobrého startu aktivizuje a rozvíjí psychické funkce. Doporučená struktura není závazná, ale je inspirací pro vedoucí MDS, ať je to poradenský pracovník, či učitelka MŠ nebo ZŠ (Kolláriková, Pupala 2001).

4.3. Odklad školní docházky

V souladu se školským zákonem (zákon č. 29 z r. 1984 Sb. o soustavě základních a středních škol ve znění zákona č. 171 z r. 1990 Sb.) mohou rodiče požádat ředitele školy, do níž je dítě, jež k 31. 8. běžného roku dovršilo věk 6 let, zapsáno, o odklad školní docházky o 1 rok. Lze také ve výjimečných případech požádat ještě o druhý odklad školní docházky. Svou žádost rodiče dokládají odborným nálezem (stanovisko psychologa). Toto opatření mívá obvykle smysl tehdy, když se zároveň podaří pro dítě vypracovat a uskutečňovat zaměřený výchovný, popř. terapeutický program a péči, připravené individuálně s ohledem na jeho slabiny a problémy. Výrazné zlepšení se shledává především u dětí s nízkým výsledkem v Jiráskově Orientálním testu školní zralosti (Říčan, Krejčířová a kol., 1997).

Z opakovaných studií se zjistilo, že nezralí a nepřipravení bývají většinou chlapci, kteří dosahují šesti let v posledních dvou měsících před začátkem dalšího školního roku, kdy by měli jít do základní školy. Děti, které jsou narozené v ostatních měsících, by měly mít všechny předpoklady, aby do začátku školního roku dozrály a připravily se, protože o odkladu se rozhoduje již v lednu nebo v únoru před zápisem do školy. Ze zkušeností učitelek, které tyto děti dostanou znovu do školek, vyplývá, že již v září a říjnu jsou kvalitativně na vyšší úrovni, než se na počátku kalendářního roku očekávalo. Učitelka by se měla seznámit (např. z PPP poradny) se závěry a průběžně provádět pedagogickou diagnostiku – co dítě umí, zná, co ho zajímá, ale také v jakých směrech se odlišuje, co mu dělá potíže. Na základě těchto informací by měla připravit pro dítě individuální vzdělávací program, který se zaměří na potřebné dovednosti v oblasti nedostatečného vývoje. Je alibistické si myslet, že dítě, které je ponecháno ještě rok v mateřské škole, samo dohoní vývojové zpoždění. S dítětem se musí podle jeho potřeb pracovat a motivovat pro to i rodinu. Volíme pozitivní přístup.

Odklad školní docházky vede dítě k nejistotě v několika směrech: k obavě, protože se obávají rodiče, k pochybnostem, ke strachu a k smutku, že nejde dítě do základní školy s blízkými kamarády (Koťátková, 2008).

5. Vstup dítěte do školy

Po šestém roce nastává v životě dítěte velká a náhlá změna. Pro většinu dětí znamená vstup do školy značnou zátěž, která se ještě v době stoupajících nároků na vzdělávání a na pracovní výkonnost zvětšuje. Dítě, které nechodilo do mateřské školy, se musí na delší dobu obejít bez rodičů, zapojit se do poměrně velkého kolektivu stejně starých dětí a podřídit se autoritě cizího dospělého. Dítě, které do školky chodilo má v tomto směru situaci snazší, ale i tak je pro něj organizace školní činnosti zcela odlišná. Liší se zejména způsobem práce učitele. Od dětí se očekává, že se budou přiměřeně během celé výuky soustředit, budou po celou dobu sedět v lavici a zachovávat pravidla školní kázně. Učitel s dětmi probírá náročnější látku vždy na začátku hodiny (po přestávce, po obědě), ale i tak je celá hodina pro šestileté dítě dlouhá a klade vysoké nároky na aktivní pozornost. V dnešní době laťka nároků stále stoupá a je vlastně stejná pro všechny děti, s malým ohledem na jejich schopnosti, osobní vlastnosti a rodinné podmínky. Tato situace se významně nezměnila ani poté, co došlo k opětovnému prodloužení školní docházky na 9 let a se zavedením programu obecné školy, který měl počátek první třídy poněkud zpomalit – „školní start“. Míra nároků na prvňáčky však klesla jen nepatrně.

Velký počet dětí vykazuje po delší či kratší dobu po vstupu do školy různě intenzivní a rozličně projevované známky nepřizpůsobení. Učitelka na dětech pozoruje, že se špatně začleňují do kolektivu, špatně se podřizují kolektivnímu vedení, nevydrží se soustředit na vyučování, stále si s něčím hrají, nesedí klidně, otáčejí se, mluví při výkladu učitelky, apod. Později se mohou projevit i potíže ve výuce. Neúspěchy u dítěte snižují jeho sebehodnocení, brání úspěšnému postupu k rozhodování, zda má být školní docházka ještě přerušena a dítě se má vrátit zpět do mateřské školy (to je možné jen v prvních měsících první třídy), nebo zda má první třídu opakovat, či zvažovat přeřazení do zvláštní školy, vyrovnávací či speciální třídy. Při neúspěších jsou subjektivní prožitky dítěte často trpké a působí nepříznivě na celý jeho další vývoj. Úspěch či neúspěch je ovlivněn postavením dítěte v kolektivu třídy, které je pro jeho vztahy k druhým lidem i k sobě samému velmi významné (Langmeier, Krejčířová, 1998).

Podle názoru Kutálkové (2010) je dnešní výuka i při vstřícném přístupu učitelky poměrně náročná a mezi dětmi jsou během první třídy ještě veliké rozdíly ve schopnosti se učit. Pro některé děti je začátek první třídy velmi úspěšný, ale to nemusí vypovídat o

jejich dalším vývoji. Dítě, které je pomalejší, může postupně „nabírat rychlost“, zatímco veleúspěšné dítě se může pozvolna zmírňovat.

Plnit své povinnosti by dítě mělo, jak nejlépe dovede. My dospělí bychom měli ocenit spíše **snahu než výsledek**. Již v první třídě se zakládá obecný postoj ke vzdělání, a bude-li je dítě považovat za něco velmi obtížného, co mu přináší jen problémy a potíže, může se to v budoucnu vymstít.

Jak uvádí Vágnerová (1996) ve své knize, nástup do školy představuje v životě dítěte důležitý sociální mezník. Z dítěte se stává školák. Role školáka má pro dítě takový význam, jaký mu přikládá **rodina**. Jakmile se dítě stane školákem, musí se rodiče této skutečnosti přizpůsobit. Rodiče chápou školu především jako místo učení a výkonu, její ostatní funkce (např. socializace) pro ně nejsou až tak důležité. Ve věku šesti až sedmi let dochází k různým vývojovým změnám, které jsou podmíněny zráním a učením, a proto na tuto dobu byl stanoven nástup do školy.

Nástup do školy v každém případě znamená velkou změnu způsobu života i nároků na dítě, proto by mělo být připravené.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíl výzkumu

Cílem mé bakalářské práce je posouzení optimální školní zralosti u vybrané skupiny předškolních dětí. Zaměřila jsem se také na sledování vzorku dětí v MŠ, které měly odklad školní docházky. Předmětem je sledování projevů v začátku školního roku a ke konci pololetí (tzn. před zápisem do školy) se zaměřením na porovnání výsledků testů školní zralosti.

2. Předpoklady

1. Předpokládám, že se v běžné třídě vyskytne několik dětí školsky nezralých.
2. Předpokládám, že odklad školní docházky přinesl evidentní vývojové zisky pro lepší práci ve škole.
3. Předpokládám, že ve třídě Medvídci bude většina dětí průměrně zralá pro vstup do základní školy.

3. Charakteristika a popis výzkumného vzorku dětí s odkladem školní docházky

Výzkum jsem prováděla v mateřské škole Sluníčko v Třeboni, kde pracuji jako učitelka. Mateřská škola má celkem sedm tříd. Je to pavilonová školka sídlištního typu.

Výzkum jsem prováděla, ve třídě „Berušky“. Navštěvuje ji celkem 22 dětí předškolního věku (část dětí je po odkladu školní docházky). Dětský kolektiv tvoří děti, které navštěvují školku již od tří let. Třidu vede jedna učitelka s 25 letou praxí.

Dlouhodobým cílem učitelky je připravit děti ke zdárnému zvládnutí začátku povinné školní docházky. Podporuje iniciativu a pozitivní přednosti osobnosti dítěte, které vedou k jeho celkovému rozvoji a uplatnění ve společenském, ale i v každodenním životě. Učitelka rozvíjí u dětí samostatnost, cílevědomost, trpělivost, ale i tvořivost při překonávání překážek a plnění úkolů. Zaměřuje se na každodenní zařazování hudebních

činností. Častým zpěvem si děti cvičí paměť, pozornost, řeč, soustředění a utváření pozitivních vztahů mezi dětmi a pohodovou atmosféru ve třídě. Děti se během dne hravou formou seznamují s anglickým jazykem. Cílem této činnosti je získat kladný vztah k cizím jazykům, porozumět základním pojmům, získat základ slovní zásoby, nebát se mluvit „jinak“.

Organizace dne

Denní řád vychází z potřeb dětí. Vzdělávací nabídka je zaměřena na činnosti řízené i spontánní. Poměr mezi činnostmi je vyvážen.

Mateřská škola Sluníčko je otevřena od 6:15 do 16:30 hodin. Děti se scházejí v hlavní budově, ve třídě u Berušek, kde si je v 7 hodin přebírají paní učitelky z ostatních tříd.

6,00-8,30 – volná hra

8,30-8,45 – ranní cvičení

8,45-9,00 – ranní svačina

9,00-10,00 – rozvíjení týdenního tematického plánu

10,00-11,30 – pobyt venku

11,30-12,00 – oběd

12,00-14,00 – odpočinek

14,00-14,15 – hygiena, odpolední svačina

14,15-16,30 – odpolední zájmová činnost

Předškolní děti odpočívají pouze do 13. hodiny, poté mají klub předškoláků, kde plní předškolní přípravu.

Pravidla třídy

Děti se podílejí s učitelkou na vytváření společných pravidel. Pravidla mají děti na nástěnce ve třídě, aby je měly stále na očích. Učitelka se snaží o to, aby pravidla byla co nejsrozumitelnější a děti je dobře pochopily a dodržovaly je. Když někdo z dětí pravidlo

poruší, tak paní učitelka pouze ukáže na obrázek na nástěnce a dítě hned ví, jaké pravidlo porušilo a snaží se o jeho nápravu. Například mají pravidlo, že v koupelně u umyvadel se nerozlévá voda. Kdo toto pravidlo poruší, dojde si pro hadr a vodu po sobě utře. Dětem bylo vysvětleno, co vše by se mohlo stát na kluzké podlaze.

3.1. Charakteristika a popis výzkumného vzorku dětí nastupujících do základní školy

Výzkum u dětí nastupujících do základní školy jsem prováděla také v mateřské škole Sluníčko.

Šetření jsem realizovala ve své třídě „Medvídci“. Navštěvuje ji celkem 23 dětí ve věku 2-6 let. Dětský kolektiv se skládá z dětí, které mateřskou školu navštěvují od tří let. V letošním roce je ve třídě Medvídků celkem 6 předškolních dětí.

Třída **Medvídků** je spojena společně s třídou **Broučci** (třída pro děti s nejrůznějším postižením). Tato koexistence je pro obě dvě třídy velmi důležitá a to proto, že se učíme žít v komunitě s dětmi handicapovanými. Naše třída takovým dětem umožňuje integraci do her pohybových a výtvarných a do činností dalších - podle druhu postižení. Snažíme se být tolerantní, avšak ne na úkor dětí zdravých. Zdravé děti se tímto naučí podávat pomocnou ruku a chápat postižené lidi jako přirozenou součást našeho života.

Práce s dětmi je směřována do pohybových her s didaktickými náměty, ve vzdělávací nabídce je i dostatek manuálních činností s možností výběru. U mladších dětí se spíše jedná o experimentování s daným materiálem a objevování nových věcí.

Snažím se vést celou naši třídu v duchu pohody.

Organizace dne

Denní řád vychází z potřeb dětí. Vzdělávací nabídka je zaměřena na činnosti řízené i spontánní. Poměr mezi činnostmi je vyvážen.

Mateřská škola Sluníčko je otevřena od 6:15 do 16:30 hodin. Děti se scházejí v hlavní budově, ve třídě u Berušek, kde si je v 7 hodin přebírají paní učitelky z ostatních tříd.

6,00-8,30 – volná hra

8,30- 8,45 – ranní cvičení

8,45-9,00 – ranní svačina

9,00-10,00 – rozvíjení týdenního tematického plánu

10,00-11,30 – pobyt venku

11,30-12,00 – oběd

12,00-14,00 – odpočinek

14,00-4,15 – hygiena, odpolední svačina

14,15-16,30 – odpolední zájmová činnost

Předškolní děti odpočívají pouze do 13. hodiny, poté mají klub předškoláků, kde plní předškolní přípravu.

Pravidla třídy

V naší třídě se děti podílí na vytváření jasných pravidel. Každé pravidlo je smysluplné a společně s dětmi si pravidla znázorňujeme obrázky, které máme vystavené ve třídě, dětem stále na očích. Dnes již děti samy vědí, které pravidlo porušily a snaží se o jeho nápravu.

4. Metody užívané v bakalářské práci

Jednou z důležitých metod v mé bakalářské práci bylo **přímé pozorování** vybraných respondentů. Pozorování jsem pečlivě zaznamenávala. Cílem jsem si stanovila pozorovat děti při běžných i zcela záměrných činnostech.

Další metodou v mé bakalářské práci jsem použila **rozhovor** s dětmi, při kterém jsem získala konkrétní informace o dítěti. Rozhovor s dětmi jsem vedla při volnějších aktivitách během dne. S paní učitelkou jsme volily spíše klidnější aktivity. S dětmi jsem si povídala volně a nenásilně, svěřovaly se mi o své rodině, kamarádech, domácích mazlíčcích a o svých zájmech.

Dále byl dětem předložen „*Orientační test školní zralosti*“ (Jiráskova modifikace Kernova testu).

Test tvoří celkem tři úlohy. Dítě má za úkol nakreslit mužskou postavu, opsat větu podle předlohy (grafomotorika) a obkreslit skupinu teček (bodů). Testem zjišťujeme úroveň vizuomotorické koordinace a jemné motoriky. Každý z úkolů je ohodnocen známkou 1-5 (viz příloha).

Způsob zadávání Jiráskova testu vychází z následujících zásad:

- Učitelka nesmí zasahovat do testu školní zralosti, kladně ani záporně.
- Pokud by učitelka do testu zasahovala, nebyl by test směrodatný ke zjištění školní zralosti u dítěte.
- Zjistíme-li, že dítě v testu výrazně neprospívá, nehodnotíme a nenapravujeme. Hodnotíme pouze „dobře“. Dítě musí mít chuť na testu pracovat.

4.1. Orientační test školní zralosti:

A) Hodnocení kresby (mužské postavy)

Charakteristika tohoto testu vychází z následujících úkolů. Hodnocení je od 1-5.

1 bod – Nejzdařilejší pokus. Nakreslená postava musí mít hlavu, trup a končetiny.

Hlava musí být s trupem spojena krkem. Na hlavě musí být vlasy, na obličeji – oči, nos a ústa. Nezapomínáme také na uši. Děti někdy zapomínají nakreslit krk a uši.

2 body – Odpouštíme 3 části v kresbě (vlasy, krk, 1 prst). Nesmí však chybět oči, nos, ústa. Dvojka je podobná jedničce, kromě syntetického způsobu zobrazení.

3 body – Kresba musí obsahovat hlavu, trup a končetiny. Nohy nebo paže jsou nakresleny dvojdimenzionálně (dvě čáry). Toleruje se vynechat uši, vlasy, prsty a chodidla.

4 body – Obrázek je primitivní kresba s trupem. Kresba musí obsahovat hlavu, trup, alespoň jeden pár končetin, která je provedena jednoduchou čarou.

5 bodů – Kresba je primitivní. Dá se přiblížit k hlavonožci.

B) Hodnocení grafomotoriky (napodobení psacího písma)

Vždy je složena z věty, která nedává smysl. Věta má tři části. Obsahuje velké písmeno a má tečku. Má jedno písmeno (j, i) s tečkou.

Model: Vis hu pe

Ci yl osn

Sev pa li

1 bod: Napodobení psané předlohy je zcela čitelné. Napodobení písma nesmí být 2x větší než předloha. První písmeno musí být velké. Věta musí být rozdělena na 3 slova, nesmí chybět tečka nad i či j.

2 body: Čitelně opsaný text dle předlohy. Na velikosti ani dodržení linie nezáleží, chybí jen tečka nad i nebo j.

3 body: Věta musí obsahovat alespoň dvě části. Napodobenina nesmí mít charakter litého textu. Měli bychom přečíst alespoň 4 písmena.

4 body: Je to jeden napsaný celek. Na čtyřku se vyžaduje správnost alespoň 2 písmen.

5 bodů: Čmáranice, ostré úhly, vlnovky.

C) Hodnocení teček (skupiny teček)

Teček je celkem deset. Uspořádání do vzorce může mít podobu písmene T, nebo podoba „tři, tři, tři“ a nahoře desátá. Dítě musí poznat figuru a určit přesný počet teček.

1 bod: Teček musí být deset, téměř dokonalé napodobení předlohy. Zmenšení obrazce je přípustné, ale zvětšení nesmí být dvojnásobné než původní předloha. Napodobení musí být vodorovné s předlohou.

2 body: Počet i sestavení teček musí odpovídat předloze. Můžeme tolerovat vychýlení tří teček z vodorovného nebo svislého směru.

3 body: Teček nemusí být stejný počet jako na předloze, nesmí však přesáhnout 20 a zmenšit se na 7, napodobenina se trochu podobá předloze. Tolerujeme i otočení o 180 stupňů.

4 body: „Změť teček“. Napodobenina se nepodobá předloze. Obrazec jsou ještě tečky. Jsou nepřipustné jiné tvary, než tečky.

5 bodů: Čmárání.

Hodnocení:

3-5 bodů: výrazný nadprůměr

6 bodů: nadprůměr

7-9 bodů: průměr

10-11 bodů: slabší průměr

12 bodů: podprůměr

13-15 bodů: velmi slabá úroveň

U všech třech testů dáváme známku, a poté vyhodnocujeme.

4.2. Test verbálního myšlení

Dalším testem, který jsem v mé bakalářské práci použila, je Jiráskův test verbálního myšlení. Test obsahuje dvacet otázek, které jsou průběžně bodovány. Výkon dítěte odpovídá součtu dosažených bodů při jednotlivých otázkách.

Hodnocení výsledků:

1..... + 24 a lepší

2..... + 14 až 23

3..... + 0 až 13

4..... - 1 až 10

5..... - 11 a horší

4.3. Zkouška znalostí předškolních dětí

Test se skládá celkem z deseti částí. Každá část obsahuje čtyři otázky. Odpověď by měla být jednoznačná, proto otázky klademe srozumitelně. Za správnou odpověď počítáme i to, pokud si dítě nemůže vzpomenout na správný výraz slova, které má na mysli, a odpověď vyjádří popisem. Dítěti nenapovídáme, neopravujeme ho a nesnažíme se ho vést ke správnému řešení. Za každou správnou odpověď počítáme jeden bod. Konečný bodový výsledek zkoušky dává součet ze všech deseti úkolů. Maximální počet bodů je 40.

	<i>Věk: 5,6</i>	<i>Věk: 6,0</i>	<i>Věk: 6,6</i>	<i>Věk: 6,9</i>
<i>Klasifikace výsledků</i>	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů	Počet bodů
<i>Nadprůměr</i>	29-35	Nediferencuje se	Nediferencuje se	Nediferencuje se
<i>Lepší průměr</i>	36-32	38-33	38-36	39-38
<i>Průměr</i>	31-24	32-27	35-29	37-31
<i>Nižší průměr</i>	23-16	26-18	28-21	30-23
<i>Podprůměr</i>	15-10	17-12	20-12	22-16
<i>Níže</i>	9-7	11-9	13-11	15-12

4.4. Případové studie

Na základě rozhovoru s třídní učitelkou, průběžného sledování a hodnocení rozvoje dětí a na základě pozorování a rozhovorů s dětmi jsem vypracovala případové studie.

Testy, které jsem individuálně s každým dítětem prošla, byly podkladem pro případové studie.

Výsledkem jsou studie deseti dětí s odkladem školní docházky a osmi dětí, které nastoupí v září tohoto roku do základní školy.

4.4.1. Případové studie dětí s odkladem školní docházky

DÍVKY

1. Jméno dítěte: Aneta

Věk: 6 let 5 měsíců.

Dívka vyrůstá v úplné rodině. Má starší sestru. Rodina funguje velmi dobře.

Začátek školního roku 1. 9. 2011	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Fyzicky nezralá, drobnější postavy, dívka nosí brýle.	FYZICKÁ ZRALOST: Postava vyzrálější.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Chování je typicky dětské, nevyzrálé. Drobný psychomotorický neklid, který se v zátěži zvětšuje. Pracovní tempo je pomalé, při samostatné práci se projevuje zvýšená unavitelnost dítěte. Pozornost bývá krátkodobá, ovlivněna malou vytrvalostí. V řečové oblasti přetrvává dyslalická výslovnost. Lateralita se jeví jako levostranná. Grafomotorický vývoj se vzhledem k věku dítěte opoždí. Anetka nemá ještě zcela správně zafixovaný správný (špetkový) úchop tužky, držení je křečovitě. Jednotlivé linie se vyznačují nejistotou a neobratností. Napodobování tvarů podle předlohy zvládá průměrně. Základní předškolní a školní dovednosti odpovídají širší normě – Aneta dokáže samostatně vyjmenovat číselnou řadu do deseti, pojmenuje základní i vedlejší barvy, dovede reprodukovat básničku i písničku.	PSYCHICKÁ ZRALOST: Vyzrálější chování, u Anetky se upravil celkový neklid, pracovní tempo je na dobré úrovni (vzhledem k tomu, že ještě do začátku šk. roku zbývá půl roku). U dívky pozorují lepší pozornost a soustředěnost než v minulém roce. Značná úprava výslovnosti, správný úchop psacího náčiní. Anetka dokáže dokončit samostatně úkol.

EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST Aneta dobře komunikuje a spolupracuje, nemá problémy s udržováním kontaktu mezi dětmi a dospělým.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST V sociální oblasti dívka stále dobře komunikuje a spolupracuje.
---	---

2. Jméno dítěte: Anna

Věk: 6 let a 7 měsíců

Dívka vyrůstá v úplné rodině. Anna má staršího bratra. Rodina je plně funkční.

Začátek školního roku 1. 9. 2011	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Anna je fyzicky vyspělá, často nemocná.	FYZICKÁ ZRALOST: Posílená imunita.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Dobře spolupracuje, dobře chápe instrukce, je schopna po určitou dobu pracovat samostatně v přiměřeném tempu, její pozornost je krátkodobá, lehce odklonitelná vnějšími i vnitřními podněty, v zátěži se projevuje neklid, únava, výkyvy v koncentraci pozornosti, snižování kvality odváděné práce. Její slovní zásoba je široká, mluvní projev čistý, porozumění a gramatická stavba jazyka dobrá. Anna zná základní barvy, je pravoruká, nemá zcela správný úchop tužky, grafomotorika je rozvinuta průměrně.	PSYCHICKÁ ZRALOST: U činností vydrží delší dobu. Správný úchop psacího náčiní. Dovede se déle soustředit na určitou věc, zlepšila se i její koncentrace a neklid.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Dívka je emočně nevyzrálá, nejistá v prvním kontaktu.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Po emoční a citové stránce se dívka v pololetí zlepšila, není příliš plačtivá.

3. Jméno dítěte: Tereza

Věk: 6 let a 9 měsíců.

Dívka vyrůstá v neúplné rodině (rodiče rozvedeni), dívka vyrůstá s matkou, má mladší sestru. Matka se přiklání k odkladu školní docházky.

Začátek školního roku 1. 9. 2011	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Podle informací od matky měla Terezka problémy v perinatálním období. Cvičila od půl roku do jednoho roku Vojtovu metodu, od osmnácti měsíců pak rehabilitační cviky. Po zdravotní stránce je nyní dívka kromě zvětšených nosních mandlí v pořádku. Dívka je přiměřeně tělesně vyspělá.	FYZICKÁ ZRALOST: Dívka je drobnější postavy.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Psychomotorický vývoj a vývoj řeči byl v normě (problémy se sykavkami a hlásky L, K). Dítě disponuje klesavou pozorností, pracuje přiměřeným tempem, ale ne zcela systematicky. Svou práci doprovází hlasitým komentářem. Postupně se na ní projevuje únava a psychomotorický neklid, spontánně přechází ke hře. Úchop psacího náčiní nemá zcela správně vyvozen a také vyvíjí silný přtlak na podložku. Rozlišuje základní barvy, světlé i tmavé odstíny. Její početní představy korespondují s věkem. Sluchové a zrakové rozlišování je dostatečně rozvinuté. Její všeobecné znalosti jsou	PSYCHICKÁ ZRALOST: Terezka navštěvuje logopedickou poradnu (sykavky a hlásky L, K má již vyvozené). Terezka se dovede lépe soustředit, je vytrvalejší u úkolů, začíná pracovat systematicky. Její hlasité komentáře se postupně vytrácejí. Její celkový neklid se upravil. Úchop psacího náčiní není ještě zcela vyvozen, ale myslím si, že je to jen otázka času a bude vše v pořádku (matce bylo doporučeno zařazovat trojhranný program).

nadprůměrné, dokáže uvést nejdůležitější osobní údaje (jméno a příjmení, věk a místo bydliště).	
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Dívka není zralá po sociální stránce, je zakřiknutá. Po narození její mladší sestry se začalo projevovat vzdorovité chování.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Její vzdorovité chování se zlepšilo. Začala navštěvovat v rámci mateřské školy kroužek kreslení, keramiky a rehabilitační cvičení na míčích.

4. Jméno dítěte: Dominika

Věk: 6 let a 9 měsíců.

Dominika v poslední době neměla šťastné období. Její otec odešel od matky, za jinou ženou. Matka tuto situaci velmi obtížně zvládala a své emoce přenášela na své dvě dcery. Dominika byla ze všech hledisek vhodná pro nástup do školy, ale matka se bála, že by Dominika tuto situaci ve škole těžce zvládala, a proto se rozhodla pro odklad školní docházky. V poslední době jsem u dívky shledávala výkyvy nálad, které se odvíjely situacemi v rodině. Dominika má mladší sestru.

Začátek školního roku 1. 9. 2011	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Dominika je fyzicky zralá pro vstup do školy.	FYZICKÁ ZRALOST: Dívka je fyzicky zralá pro nástup do školy.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Dívka je citlivá, má bohatou slovní zásobu, trpělivá u činností, pozorná, správný řečový projev na úrovni předškolního dítěte, sluchové a zrakové rozlišování je dostatečně rozvinuté. Úchop psacího náčiní je správný (špetkový)	PSYCHICKÁ ZRALOST: Dominika se zlepšila v řečovém projevu, dovede sama řešit problémy a úkoly.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Díky problému v rodině trpí dívka výpadky nálad. Někdy bývá plačtivá a zamyšlená. Často se mi svěřuje s rodinnou situací.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Po určité době se Dominika vyrovnala s rodinnou situací. Její nálada se zlepšila, její výkyvy nálad nejsou tak časté.

CHLAPCI

1. Jméno dítěte: Tadeáš

Věk: 7 let a 1 měsíc.

Tadeáš bydlí se svou matkou. Otec je neznámý. Má dva starší bratry. Rodina je sociálně slabší.

Začátek školního roku 1. 9. 2011	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: V normě.	FYZICKÁ ZRALOST: V normě.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Chlapec plní dobře neverbální úkoly, které bez problémů ukončí. Občas vážne porozumění mluvené řeči, slovní instrukce je třeba zopakovat. Pracovní tempo nevyrovnané, místy pomalejší. Dovede podle pokynu ukázat základní barvy – vážne aktivní pojmenování, je třeba stále procvičovat. Chlapec nemá jasno v pojmech první-poslední, nedaří se pojmy před-za, vážne prostorová orientace. Je třeba rozvíjet a upevňovat matematické představy, cvičit geometrické tvary. Slovní zásoba méně rozvinutá, vážne aktivní slovník. Nemá vyvozené hlásky CSZ, Ž, RŘ, ĎŤŇ. Celková řeč narušena ve všech rovinách, velmi málo rozumitelná. Chlapec navštěvuje logopedickou péči.	PSYCHICKÁ ZRALOST: Zlepšilo se pracovní tempo, chlapec dovede sám rozpoznávat a pojmenovat barvy, zlepšila se prostorová orientace, grafomotorický projev dobrý, Tadeáš dovede rozpoznat základní geometrické tvary (kruh, čtverec, trojúhelník, obdélník). Chlapec stále spolupracuje s logopedkou a snaží se zdokonalovat svou řeč.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Tadeáš velmi dobře navazuje kontakt s kamarády. Je kamarádský, ve skupině oblíbený.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Dovede se dobře adaptovat, dokáže spolupracovat s kolektivem.

2. Jméno dítěte: Petr

Věk: 6 let a 7 měsíců.

Petr pochází z úplné rodiny, je jedináček, je rozmazlený, tichý, nesmělý. Maminka mu splní vše, co mu na očích vidí.

Začátek školního roku 1. 9. 2011	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Drobnější postavy.	FYZICKÁ ZRALOST: V normě.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Lateralita - pravostranná, málomluvný, podřizuje se pokynům. Koncentrace pozornosti je nestabilní, brzy ztrácí zájem o cílenou činnost a začíná volit náhradní činnosti. Všeobecné znalosti dítěte jsou na dobré úrovni. U Petra probíhá logopedická náprava některých hlásek. <u>Grafomotorika</u> – má nastaven správný špetkový úchop psacího náčiní. Zrakové rozlišování je již na úrovni předškolního dítěte, ale sluchové rozlišování dosud není dostatečně vyzrálé.	PSYCHICKÁ ZRALOST: Při řízené činnosti dokáže setrvat delší dobu. Dokončí úkol, ale nesmí se na něj rychle. Dítě stále navštěvuje logopedickou poradnu, sluchové rozlišování je nutno stále procvičovat.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Nevyhledává větší kolektiv dětí, spíše individualista, odloučení od rodičů zvládá bez potíží.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Dokáže spolupracovat s kolektivem.

3. Jméno dítěte: Filip

Věk: 6 let a 6 měsíců.

Filip vyrůstá s matkou, jejím přítelem a sestrami. Má starší a mladší sestru. Matka je rozvedena, žije s novým partnerem. Filip byl nezralý v oblasti emočně-sociální (značná vázanost na matku).

Začátek školního roku 1. 9. 2011	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Chlapec je fyzicky přiměřeně vyspělý, štíhlý, je alergický na pyly.	FYZICKÁ ZRALOST: Přiměřená, v normě.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Psychomotorický vývoj i vývoj řeči je v normě, při plnění předškolních úkolů dlouho nevydrží u dané činnosti, nesoustředí se ani na poslech pohádek. Filip je nejistý, objevuje se u něho mírný psychomotorický neklid. Chlapec je pravoruký, úchop psacího náčiní má správně vyvozen. Umí správně vyslovit všechny hlásky. Filip zná své jméno, příjmení a částečně i údaje o bydlišti, svůj věk uvést nedokáže. Rozliší většinu základních barev, ale nikoliv světlé a tmavé odstíny. Umí správně počítat do deseti, rozlišit menší a větší počet, ale zatím neumí používat pojem stejně. Filípek umí rozlišit i první souhlásku ve slově.	PSYCHICKÁ ZRALOST: Chlapec se vydrží déle soustředit na daný úkol i na poslech pohádek. Jeho celkový neklid se zmírnil.

EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Na začátku měl Filip adaptační problémy, hůře se adaptoval na prostředí mateřské školy, je značně vázaný na matku, po emoční stránce není doposud zralý, odmítá pracovat bez přítomnosti matky (pláče).	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Nyní se cítí Filip ve školce lépe, není tak fixovaný na matku, pracuje i bez přítomnosti své matky.
--	--

4. Jméno dítěte: Alex

Věk: 6 let a 6 měsíců.

Alex vyrůstá v úplné rodině. Je jedináček a je dítětem starších rodičů. Jeho rodina je velmi dobře sociálně zabezpečena. Alex je tzv. „vymodlené dítě“.

Začátek školního roku 1. 9. 2011	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Somaticky přiměřeně urostlý chlapec.	FYZICKÁ ZRALOST: Přiměřená, v normě.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Po delší zátěži klesá pozornost, je neklidný. Spolupracuje dobře, v chování se objevuje časté sebepochybování nebo negativní hodnocení svých výkonů. Pracovní tempo je přiměřené k věku. Pozornost je nevyrovnaná, soustředí se krátkodobě, rád se odpoutá vedlejšími podněty. Alex pomaleji chápe instrukce, je méně samostatný. Úroveň rozumových schopností je nevyrovnaná. Horší výkony podává ve vědomostních a vyjadřovacích schopnostech. Výkon je ovlivněn kolísáním pozornosti. Matematické představy jsou mírně pod průměrem. Nezvládá pravolevou orientaci, orientuje se v číselné řadě do 10. Sluchové vnímání je zatím nevyzrálé. Zrakové vnímání je dostatečně vyzrálé pro výuku čtení a psaní. Chlapec je neobratný, jeho úroveň motoriky neodpovídá věku. Úchop psacího náčiní je nesprávný, křečovitě držení tužky. Lateralita - pravák.	PSYCHICKÁ ZRALOST: Alex se dokáže déle soustředit, začíná být samostatnější než v předešlém roce. Sluchové vnímání je na lepší úrovni, ale je potřeba stále procvičovat. Správné držení psacího náčiní.

EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Alex je po sociální stránce nejistý, často o sobě pochybuje.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Po určité době získává Alex více jistoty, začíná si věřit a méně se vyskytuje jeho sebepochybování.
---	--

5. Jméno dítěte: Zdeněk

Věk: 6 let a 9 měsíců.

Zdeněk vyrůstá v úplné rodině. Jeho rodiče jsou oba učitelé. Má mladšího bratra. Rodiče si přejí odklad školní docházky.

Začátek školního roku 1. 9. 2011	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Somaticky přiměřeně vyspělý chlapec.	FYZICKÁ ZRALOST: Chlapec přiměřeně vyspělý.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Chlapec je hravý, nesoustředěný, bez zájmu o předškolní aktivity. Pracovní tempo je spíše pomalejší. Pozornost je kolísavá. Zdeněk je schopen se krátkodobě kvalitně soustředit, ale bývá často unaven. Objevuje se drobný psychomotorický neklid především v zátěži. Slovní zásoba je věkově přiměřena, u chlapce se vyskytuje typická lehká dyslalická výslovnost. Zatím logopeda nenavštěvuje. Lateralita se zatím jeví jako zkřížená. Grafomotorika se vzhledem k věku dítěte mírně opoždí. Chlapec nemá zafixovaný správný úchop tužky, tahy jsou křečovité a nekoordinované. Nevyzrállost je patrna v oblasti zrakového a sluchového rozlišování. Chlapcova všeobecná informovanost dosahuje slabší úrovně. Základní předškolní znalosti lze hodnotit jako průměrné. Zdeněk dokáže bez problémů vyjmenovat číselnou řadu do deseti, vyjmenuje základní i vedlejší	PSYCHICKÁ ZRALOST: Chlapec se dovede lépe soustředit, začíná plnit předškolní úkoly. Pracovním tempem se vyrovnává ostatním dětem stejného věku. Zdeněk začal navštěvovat logopedku. Ruka uvolněná, rád maluje. Chlapec má zájem o nové věci, poznatky. Rozvinutější slovní zásoba.

barvy, dokáže reprodukovat jednoduchou báseň a píseň.	
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Počáteční kontakt navazuje samostatně, je komunikativní a dobře spolupracuje. Je málomluvný, spíše pasivnější, potřebuje povzbuzení, usměrnění.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Chlapec je více upovídaný než v minulém roce. Není potřeba chlapce stále usměrňovat a povzbuzovat jako dříve.

6. Jméno dítěte: David

Věk: 6 let 5 měsíců.

Chlapec vyrůstá v úplné rodině. Má mladší sestru. Chlapec je velmi přecitlivělý. Má problémy s adaptací ve školce, velmi těžce se odlučuje od své matky. Myslím si, že rodina dělá vše, co si David řekne a poručí.

Začátek školního roku 1. 9. 2011	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: V normě.	FYZICKÁ ZRALOST: V normě.
PSYCHICKÁ ZRALOST: U Davida se objevuje drobný tělesný neklid, je málo komunikativní, nedůvěřivý, netrpělivý. Pracovní tempo lze hodnotit jako průměrné až pomalejší. Pozornost je krátkodobá. Ve výslovnosti přetrvává vícečetná dyslálie. Vyjadřování je jednodušší. Zrakové a sluchové vnímání není ještě dostatečně rozvinuto. Lateralita se jeví jako pravostranná. Grafomotorický vývoj je opožděn. David má zafixovaný správný úchop psacího náčiní. Rozumové schopnosti jsou průměrné. Všeobecná informovanost spíše odpovídá podprůměru. Chlapec dovede reprodukovat jednoduchou básničku, dovede pojmenovat a určit základní i vedlejší barvy. S jistotou vyjmenuje číselnou řadu do deseti, dokáže poznat číslice do pěti. Poznává základní geometrické tvary.	PSYCHICKÁ ZRALOST: David začíná více komunikovat se svými vrstevníky a učitelkou. Dovede se déle soustředit na danou činnost. Začal navštěvovat logopedickou poradnu. Má zájem o nové věci a poznatky. Rozvinutější slovní zásoba. Je samostatnější, nepotřebuje stálou pomoc dospělého. Správný úchop psacího náčiní.

EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Chlapec je velmi úzkostný, plačtivý, je uzavřený, nedůvěřivý. Bezkompromisně nechce ve školce odpočívat. Nerad se podřizuje pravidlům mateřské školy.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Chlapec se dovede odpoutat od své matky, přijímá pravidla školky. V době kroužků chlapec ve školce odpočívá.
--	---

4.4.2. Výsledky dětí s odkladem školní docházky:

Jméno	Orientační test školní zralosti		
Aneta	<u>Kresba postavy:</u> Kresba otce, kresba má hlavu, krk, trup a končetiny. Zcela zdařilý pokus. <i>Klasifikace: 1</i>	<u>Opis věty:</u> S předlohou jsou si podobná čtyři písmena. Text je rozdělen na tři části a nechybí zde tečky. <i>Klasifikace: 3</i>	<u>Skupina teček:</u> Počet i sestavení odpovídá předloze, vychýlení dvou teček. <i>Klasifikace: 2</i>
Anna	<u>Kresba postavy:</u> Anna kreslila svého otce, postava má hlavu, krk, trup a končetiny. Na hlavě jsou vlasy i uši, na obličeji jsou oči, nos a ústa. Postava je zdařilá, jen chybí správný počet prstů na končetinách. <i>Klasifikace: 2</i>	<u>Opis věty:</u> Zcela čitelné napodobení písma. <i>Klasifikace: 1</i>	<u>Skupina teček:</u> Dokonalé napodobení podle předlohy. <i>Klasifikace: 1</i>
Tereza	<u>Kresba postavy:</u> Kresba obsahuje hlavu, trup a končetiny, ruce a nohy jsou nakresleny dvojčarou, chybí uši, prsty, chodidla. <i>Klasifikace: 3</i>	<u>Opis věty:</u> Čitelně opsaný text podle předlohy. Dvě písmena jsou nečitelná. <i>Klasifikace: 2</i>	<u>Skupina teček:</u> Mírné vychýlení teček. <i>Klasifikace: 2</i>

Dominika	<u>Kresba postavy:</u> Kresba má hlavu s obličejem, trupem spojeným s krkem, končetiny znázorněny dvojitou čarou. Na hlavě jsou vlasy i uši. Chybí správný počet prstů na rukou. <i>Klasifikace: 2</i>	<u>Opis věty:</u> Je patrné členění na dvě části, lze rozpoznat pět písmen dle předlohy. <i>Klasifikace: 3</i>	<u>Skupina teček:</u> Počet bodů je o čtyři více než na dané předloze. Sestavení bodů je správné. <i>Klasifikace: 3</i>
Tadeáš	<u>Kresba postavy:</u> Kresba má hlavu, trup a končetiny, ruce jsou nakresleny jednou čarou, chybí uši a prsty na rukou. <i>Klasifikace: 3</i>	<u>Opis věty:</u> Lze rozpoznat šest písmen, text je bez teček. <i>Klasifikace: 3</i>	<u>Skupina teček:</u> Zcela shodné napodobení teček. <i>Klasifikace: 1</i>
Petr	<u>Kresba postavy:</u> Velmi zdařilý pokus. Postava má vše, co jí náleží. <i>Klasifikace: 1</i>	<u>Opis věty:</u> Zcela čitelný text včetně teček. <i>Klasifikace: 1</i>	<u>Skupina teček:</u> Dokonalé napodobení dle předlohy. <i>Klasifikace: 1</i>
Filip	<u>Kresba postavy:</u> Kresba má hlavu, trup a končetiny, ruce a nohy jsou nakresleny dvojčarou. Chybí vlasy, uši, nos. <i>Klasifikace: 3</i>	<u>Opis věty:</u> Lze rozpoznat tři písmena podle předlohy. Text je bez teček. <i>Klasifikace: 3</i>	<u>Skupina teček:</u> Počet i sestavení bodů odpovídá předloze, vychýlení dvou teček. <i>Klasifikace: 2</i>

Alex	<u>Kresba postavy:</u> Nejzdařilejší pokus, nakreslená postava obsahuje všechny části. <i>Klasifikace: 1</i>	<u>Opis věty:</u> Zcela čitelný text podle předlohy. <i>Klasifikace: 1</i>	<u>Skupina teček:</u> Téměř dokonalé napodobení dle předlohy. <i>Klasifikace: 1</i>
Zdeněk	<u>Kresba postavy:</u> Obrázek je primitivní kresba s trupem. Postavě chybí vlasy, nos, správný počet prstů na ruce, chodidla. <i>Klasifikace: 4</i>	<u>Opis věty:</u> Jeden napsaný celek, rozpoznáme pouze dvě písmena. <i>Klasifikace: 4</i>	<u>Skupina teček:</u> Zcela čitelné napodobení bodů. <i>Klasifikace: 1</i>
David	<u>Kresba postavy:</u> Obrázek je primitivní kresba s trupem. Chybí vlasy, uši, prsty. Velice jednoduchá kresba. <i>Klasifikace: 4</i>	<u>Opis věty:</u> Věta je jeden napsaný celek, lze rozeznat tři písmena. <i>Klasifikace: 4</i>	<u>Skupina teček:</u> Počet i sestavení teček odpovídá předloze. Mírné vychýlení teček. <i>Klasifikace: 2</i>

Jméno	Zkouška znalostí př. dětí	Test verbálního myšlení
Aneta	31 bodů - průměr	Klasifikace 1 – 24 bodů
Anna	28 bodů - nižší průměr	Klasifikace 2 – 17 bodů
Tereza	29 bodů - nižší průměr	Klasifikace 2 – 22 bodů
Dominika	23 bodů - nižší průměr	Klasifikace 2 – 22 bodů
Tadeáš	31 bodů - průměr	Klasifikace 1 – 26 bodů
Petr	29 bodů - průměr	Klasifikace 3 – 13 bodů
Filip	24 bodů - nižší průměr	Klasifikace 3 – 7 bodů
Alex	22 bodů - nižší průměr	Klasifikace 2 – 14 bodů
Zdeněk	29 bodů - nižší průměr	Klasifikace 1 – 28 bodů
David	28 bodů - nižší průměr	Klasifikace 3 – 13 bodů

4.4.3. Kazuistika žáka s odkladem školní docházky

Jméno: David

Věk 6 let 5 měsíců

Osobní anamnéza:

Chlapec se narodil 12. 8. 2006 v nemocnici, donošený, porod v 9 měsících, s váhou 3,40 kg a 50 cm. Porod probíhal bez problémů a přirozenou cestou. Vývoj dítěte byl nadále v normě. Chlapec kojen 8 měsíců. V 7. měsíci začal lézt. Kolem 1 roku první krůčky. První slova byla máma, bába, táta...

Rodinná anamnéza:

Chlapec vyrůstá v úplné, funkční rodině, má mladší sestru. Rodina žije v panelovém domě, chlapec má od rodiny veškeré potřeby. Matka je zaměstnaná v pečovatelské službě a otec je voják z povolání. Rodiče jsou vstřícní, zajímají se o chlapce.

Zdravotní anamnéza:

Chlapec prodělal běžné dětské nemoci: spalničky, zarděnky a neštovice. Při nástupu do mateřské školy často marodil. Žádná vážná poranění a nemoci neprodělal. V rodině se nevyskytují žádná vážná onemocnění. Od narození až doposud se chlapec vyvíjí dobře. Nyní 120 cm a 20 kg.

Školní anamnéza:

Chlapec navštěvuje mateřskou školu od tří let. Velmi špatně se adaptoval, skoro celý první rok plakal a chodil do školky velmi málo z důvodu zvýšené nemocnosti. I nyní je ranní odloučení od matky složité, často si s sebou nosí oblíbené hračky. Delší dobu mu trvalo, než se adaptoval na nové prostředí a učitele. Plačtivý, citlivý.

Projevy dítěte v mateřské škole:

Chlapec je hravý. Má malé sebevědomí. Potřebuji stálé slovní ujištění o správnosti úkolu. Nevěří si v činnostech, které provádí. Dlouho mu trvá, než s prací začne. Má vždy několik otázek. Jeho pracovní tempo je pomalejší (v posledních měsících je vidět mírné zlepšení).

V předškolním věku byl chlapec na žádost rodiny vyšetřen v pedagogicko-psychologické poradně. Bylo zde prokázáno:

Rodina má zájem o odložení začátku povinné školní docházky. Podle sdělení matky se chlapec rád zabývá tím, co ho baví, ale u předškolních úkolů vydrží jen malou chvíli. Navíc je živý, motoricky neobratný a často mívá úzkostné stavy. Ve výslovnosti přetrvává vícečetná dyslálie.

Počáteční kontakt navazuje v přítomnosti matky. U chlapce lze pozorovat zjevnou nejistotu, tendenci k úzkostnému prožívání. Po celou dobu vyšetření byl chlapec uzavřený, nedůvěřivý, často si olizoval rty. Chlapec spolupracoval celkem dobře, nedával na sobě znát emoce. Komunikoval méně, pouze na vyzvání. Během vyšetření se objevoval drobný tělesný neklid. Pozornost u dítěte byla krátkodobá, snadno unavitelná.

Sociálně a emočně je méně zralý. Grafomotorický vývoj je na úrovni chlapcova věku.

Na základě chlapcova sociální nezralosti a s přihlédnutím k logopedickým potížím a datu narození se doporučuje odklad školní docházky.

S rodiči byl veden poradenský rozhovor a bylo jim i mateřské škole doporučeno několik rad.

Prodloužení navštěvování mateřské školy značně pomohlo jeho sebevědomí i sebedůvěře. Chlapec nyní navštěvuje při MŠ kroužky (kroužek anglického jazyka, výtvarný kroužek a keramiku). Zjistil, že rád kreslí. Ranní odloučení od matky, už chlapcovi nedělá značné potíže jako v minulém roce. Chlapec nyní i některé dny ve školce bez problémů odpočívá.

S rodiči je dobrá spolupráce, jeví o dítě značný zájem.

Předpověď dalšího vývoje:

Dnes je chlapec více sebevědomý, věří si. Dokáže se již delší dobu soustředit na daný úkol, který již většinou dokončí sám bez nejistoty či napětí. Budeme se nadále snažit o to, aby chlapcovo tempo bylo vyrovnanější ostatním dětem. Je samostatný. Sociálně i emočně je chlapec vyzrálejší, než tomu bylo dříve.

Odklad školní docházky byl v tomto případě správně zvolen. Chlapec se během pololetí zlepšil z mnoha hledisek, které jsou správným předpokladem pro zahájení školní docházky.

Zdá se, že chlapec bude moci úspěšně zahájit školní docházku ve školním roce 2013/2014.

4.4.4. Případové studie dětí nastupujících do základní školy

1. Jméno dítěte: Ondřej

Věk: 5 let 11 měsíců.

Chlapec vyrůstá v úplné rodině. Má starší sestru. Rodina se o dítě stará pečlivě a svědomitě. Matka se zajímá o prospěch a chování dítěte v mateřské škole.

Začátek školního roku 1. 9. 2012	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Dítě je drobnější postavy.	FYZICKÁ ZRALOST: Postava vyzrálější.
PSYCHICKÁ ZRALOST: U chlapce shledávám drobný psychomotorický neklid, pracovní tempo je dobré, vystupuje samostatně, dokáže vyjádřit souhlas i nesouhlas. V řečové oblasti se vyskytuje dyslálie, dítě navštěvuje logopedickou poradnu. Lateralita se jeví jako pravostranná, chlapec má navozený správný úchop psacího náčiní, zápěstí má uvolněné. Dovede napodobit základní geometrické tvary (kruh, čtverec, obdélník, trojúhelník), dovede bez problémů vyjmenovat číselnou řadu do deseti, pojmenuje základní i vedlejší odstíny barev, dovede reprodukovat několik básniček i písniček.	PSYCHICKÁ ZRALOST: Chlapec je vyrovnanější a klidnější, dítě stále navštěvuje logopedickou poradnu, jeho řečový projev se výrazně zlepšil.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Projevuje se jako emočně stálý, bez výkyvů nálad.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Emočně a sociálně vyrovnaný, dobře komunikuje a spolupracuje.

2. Jméno dítěte: Anežka K.

Věk: 5 let a 8 měsíců

Dívka vyrůstá v úplné rodině. Má starší sestru. Žije s rodiči a sestrou v rodinném domě. Matka i otec se o dítě dobře starají, zajímá je celkový prospěch dívky. S rodiči je dobrá spolupráce.

Začátek školního roku 1. 9. 2012	Pololetí- 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Anežka není prozatím fyzicky vyspělá, její pohyby jsou méně koordinované. Nejde jí manipulace s míčem (házení a chytání míče), těžce udrží rovnováhu na jedné noze. V oblékání je dívka samostatná.	FYZICKÁ ZRALOST: U dívky pozoruji značné zlepšení, koordinace je podstatně lepší, než tomu bylo dříve.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Dívka má základní vědomosti, v prostředí mateřské školy se pohybuje a vystupuje samostatně, je rozhodná, ale nesmělá. Anežka navštěvuje logopedickou poradnu - lehká dyslálie, mluví gramaticky správně, má navozený správný špetkový úchop, mluví souvisle ve větách. Je potřeba procvičovat časoprostorovou orientaci (nahore, dole, před, za, včera, dnes, zítra, atd.).	PSYCHICKÁ ZRALOST: U dívky pozoruji zlepšení – není tak stydlivá. Již nenavštěvuje logopedickou poradnu, má navozené všechny hlásky správně.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Odloučení od rodičů zvládá bez problémů, sociálně vyvážená.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Dívka je sociálně zralá.

3. Jméno dítěte: Tereza

Věk: 5 let a 9 měsíců

Terezka pochází z úplné rodiny. Má starší sestru. Žije s rodiči a starší sestrou v rodinném domě. Rodiče mají o Terezku zájem, doma se jí věnují.

Začátek školního roku 1. 9. 2012	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Terezka je drobnější a menší postavy.	FYZICKÁ ZRALOST: Vytáhlejší postava.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Dívka je vzdorovitá, když se jí nechce, nespolupracuje, je schopna po určitou dobu pracovat samostatně, její pozornost je krátkodobá. Slovní zásoba je široká, umí reprodukovat několik složitějších básniček a písniček. Terezka zná základní barvy, umí počítat do deseti, lateralita-pravák, grafomotorika je rozvinuta přiměřeně. Dívka má správný řečový projev.	PSYCHICKÁ ZRALOST: Vzdor u dívky nadále trvá. Když se jí nechce, nespolupracuje. Dovede se déle soustředit na danou činnost, dovede rozpoznat i vedlejší barvy.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Dívka je zatím emočně nevyzrálá, ráno při odchodu matky z mateřské školy pláče. Když vede dívku do školky otec, je vše v pořádku.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Po této stránce se dívka nezměnila. Stále občas při odchodu matky pláče a nechce do školky.

4. Jméno dítěte: Martin

Věk: 6 let a 2 měsíce

Chlapec pochází z úplné rodiny. Má stejně starou sestru - dvojče. Bydlí s rodiči a prarodiči na vesnici v rodinném domku. Chlapce často ze školky vyzvedává babička, která se o něj stará.

Začátek školního roku 1. 9. 2012	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Chlapec je fyzicky vyspělý, jeho pohyby jsou koordinované. Správně hází i chytá míč, pohybuje se v prostoru bezpečně, sám se dovede obléknout.	FYZICKÁ ZRALOST: Po fyzické stránce je chlapec vyspělý.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Chlapec je citlivý, má bohatou slovní zásobu, správně se vyjadřuje, jeho řečový projev je na úrovni předškoláka. Dovede správně sluchově i zrakově rozlišovat. Grafomotorika - je nutno cvičit správný úchop tužky, chlapec na tužku příliš tlačí. Dobře se dovede orientovat v prostoru, pozná základní barvy, vystupuje a jedná celkem samostatně.	PSYCHICKÁ ZRALOST: Zlepšila se úroveň grafomotoriky - chlapec se snaží netlačit na tužku, má již zafixovaný správný špetkový úchop tužky. Poznává i vedlejší barvy.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Chlapec je fixovaný na babičku, v prostředí mateřské školy se adaptuje celkem dobře.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Emočně a sociálně vyzrálejší.

5. Jméno dítěte: Marie

Věk: 6 let a 2 měsíce

Marie vyrůstá v neúplné rodině. Rodiče jsou rozvedeni. Má o dva roky starší sestru. Z časového důvodu se Maruše doma matka moc nevěnuje.

Začátek školního roku 1. 9. 2012	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Maruška je drobnější postavy	FYZICKÁ ZRALOST: Dívka je vytáhlejší postavy.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Dívka je slušná, uplatňuje základní společenská pravidla (umí pozdravit, poprosit, poděkovat), umí se dohodnout s vrstevníky, je samostatná, vždy ukončí daný úkol bez obtíží, mluví gramaticky správně, dovede počítat do deseti, hůře se orientuje v prostoru (před, pod, za...). Lateralita- pravák, má navozený správný úchop psacího náčiní, velmi ráda kreslí.	PSYCHICKÁ ZRALOST: Maruška je po psychické stránce vyspělá, její orientace v prostoru se zlepšila, ale je potřeba stále procvičovat.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Dívka zvládá odloučení od rodičů bez problémů, sociálně zralá.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Sociálně zralá.

6. Jméno dítěte: René

Věk: 6 let a 4 měsíce

René žije s matkou a třemi sourozenci. Chlapec nyní neprožívá šťastné období. Podle zdrojů se mi doneslo, že Reného matka začala hrát automaty a o své děti nejeví příliš zájem. O chlapce se většinou stará jeho starší dvacetiletý bratr.

Začátek školního roku 1. 9. 2012	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Chlapec je silnější postavy, jeho koordinace těla je správná.	FYZICKÁ ZRALOST: V normě.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Chlapec je samostatný, úkoly plní svědomitě a pečlivě, je velmi slušný (pozdraví, poděkuje, poprosí). Rád plní pracovní úkoly. Má správný úchop psacího náčiní, jeho řečový projev je v naprostém pořádku. Dovede napodobit základní geometrické tvary i některá písmena. Rozlišuje základní i vedlejší barvy, jeho sluchové i zrakové vnímání je dobře rozvinuto.	PSYCHICKÁ ZRALOST: V této oblasti je chlapec stále bez problémů.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: René bez problémů navazuje kontakty s učitelkou i s kamarády. Je ve skupině oblíbený.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Někdy u chlapce pozoruji, že je smutný a že ho něco trápí.

7. Jméno dítěte: Anežka Š.

Věk: 5 let a 11 měsíců

Anežka vyrůstá v úplné rodině. Má starší sestru. Bydlí s rodiči v rodinném domku.

O Anežku se rodiče dobře starají.

Začátek školního roku 1. 9. 2012	Pololetí – 31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Dívka je fyzicky přiměřeně vyspělá, je alergická na pyly.	FYZICKÁ ZRALOST: Přiměřená, v normě.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Dívka navštěvuje logopedickou poradnu - dyslálie. Lateralita - pravák, má navozený správný úchop psacího náčiní. Dívka bez problémů komunikuje s dětmi i s dospělými, je schopna dialogu. Rozumí pojmům vyjadřující časoprostorovou orientaci (včera, dnes, zítra, později, atd.). Dovede napodobit základní geometrické tvary, umí počítat do deseti, pozná některá písmenka, dovede napsat své jméno. Správně rozlišuje barvy i tvary. Dívka je pozorná, pečlivá.	PSYCHICKÁ ZRALOST: U dívky se zlepšila její výslovnost, stále ale navštěvuje logopedickou poradnu.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Bez problémů zvládá odloučení od rodičů, je komunikativní a dobře spolupracuje.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Dívka je v této oblasti vyzrálá.

8. Jméno dítěte: Andrea

Věk: 5 let a 7 měsíců

Andrejka pochází z úplné rodiny. Má dvě starší sestry. Andrejka je plně zabezpečena po všech stránkách. Matka má o dívku velký zájem, informuje se v mateřské škole na její prospěch.

Začátek školního roku 1. 9. 2012	Pololetí – h31. 1. 2013
FYZICKÁ ZRALOST: Dívka je dostatečně fyzicky vyspělá.	FYZICKÁ ZRALOST: Fyzicky vyspělá, samostatně se obléká.
PSYCHICKÁ ZRALOST: Dívka správně vyslovuje všechny hlásky, mluví ve větách, dovede převyprávět několik pohádek, mluví gramaticky správně. Bez problémů komunikuje s dospělými i s dětmi, které zná. Rozumí pojmům, které vyjadřují časoprostorovou orientaci (včera, dnes, později, zítra, dlouhý, krátký, atd.). Je potřeba procvičovat správný úchop psacího náčiní, lateralita - pravák. Dovede rozeznat bez problémů geometrické tvary, počítá do deseti, dovede se podepsat, někdy bývá dívka nesoustředěná.	PSYCHICKÁ ZRALOST: Dívka se dovede lépe soustředit na daný úkol.
EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST: Dívka je po sociální stránce zcela v pořádku.	EMOCIONÁLNÍ A SOC. ZRALOST:

4.4.5. Výsledky dětí nastupující do základní školy

Jméno	Orientační test školní zralosti		
Andrea	<u>Kresba postavy:</u> Kresba má hlavu s obličejem, trupem a krkem, syntetický způsob zobrazení, končetiny jsou znázorněny dvojitou čarou. Chybí uši. <i>Kvalifikace: 2</i>	<u>Opis věty</u> Věta je čitelná, nechybí tečky nad písmenky, lze rozeznat všech sedm písmen. <i>Kvalifikace: 1</i>	<u>Skupina teček:</u> Sestavení teček odpovídá předloze. <i>Kvalifikace: 1</i>
Anežka Š.	<u>Kresba postavy:</u> Zdařilý pokus, postava má hlavu, trup a končetiny. Hlava je spojena s trupem bez krku. Postava má vlasy, na obličej - oči, nos, ústa, nechybí uši na hlavě. <i>Klasifikace: 2</i>	<u>Opis věty:</u> Text je čitelně opsaný, nechybí tečka nad písmenem, ale chybí na konci věty. <i>Klasifikace: 2</i>	<u>Skupina teček:</u> Sestavení teček odpovídá předloze, jedna tečka se vychyluje z předlohy. <i>Klasifikace: 2</i>
René	<u>Kresba postavy:</u> Kresba obsahuje hlavu, na obličej chybí nos, na hlavě chybí vlasy a uši. Trup je spojen krkem. Postava je neúměrná, chybí prsty a nohy. <i>Kvalifikace: 4</i>	<u>Opis věty:</u> Věta obsahuje tři části, text je příliš malý, čitelná jsou čtyři písmena. Text je napsán s tečkami nad písmenem. <i>Klasifikace: 3</i>	<u>Skupina teček:</u> Tečky odpovídají počtu dle předlohy. Napodobenina je velmi zmenšená. <i>Klasifikace: 3</i>

Marie	<u>Kresba postavy:</u> Celkem zdařilý pokus, nakreslená postava má hlavu, trup a končetiny. Hlava je s trupem spojena krkem. Na hlavě jsou vlasy, chybí uši. Na obličeji jsou ústa, nos i oči. Počet prstů na horních končetinách neodpovídá. <i>Klasifikace: 2</i>	<u>Opis věty:</u> Napodobení písma je zcela čitelné. Věta je rozdělena na 3 slova, tečky nechybí. <i>Klasifikace: 1</i>	<u>Skupina teček:</u> Tečky odpovídají dané předloze. <i>Klasifikace: 1</i>
Martin	<u>Kresba postavy:</u> Obrázek je primitivní kresba s trupem. Obsahuje jeden pár končetin. Postavě chybí uši. <i>Klasifikace: 4</i>	<u>Opis věty:</u> Čitelně opsaný text dle předlohy. Chybí tečka nad i. <i>Klasifikace: 2</i>	<u>Skupina teček:</u> Teček je správný počet, správné uspořádání. Napodobení podle předlohy je zcela stejné. <i>Klasifikace: 1</i>
Tereza	<u>Kresba postavy:</u> Kresba obsahuje hlavu, trup a končetiny. Nohy a paže jsou nakresleny jednoduchou čarou. Na obličeji i na hlavě jsou všechny části. Počet prstů na jedné ruce je pět. <i>Klasifikace: 2</i>	<u>Opis věty:</u> Věta je nečitelná, rozpoznáme pouze dvě písmena. <i>Klasifikace: 4</i>	<u>Skupina teček:</u> Počet i sestavení teček odpovídá předloze. <i>Klasifikace: 1</i>

Anežka K.	<u>Kresba postavy:</u> Kresba mužské postavy je zdařilá. Hlava je s trupem spojena krkem. Na obličeji jsou všechny části. Postava má vlasy i uši. Na jedné ruce není zobrazen počet prstů. <i>Klasifikace: 2</i>	<u>Opis věty:</u> Text je rozdělen do tří částí. Přečteme 4 písmena. <i>Klasifikace: 3</i>	<u>Skupina teček:</u> Tečky neodpovídají předloze (o 2 tečky více). Uspořádání a napodobení je správné. <i>Klasifikace: 3</i>
Ondřej	<u>Kresba postavy:</u> Zcela zdařilý pokus. Nakreslená postava má hlavu, trup a končetiny. Hlava je s trupem spojena krkem. Na hlavě jsou vlasy i uši. Na obličeji nechybí oči, nos a ústa. <i>Klasifikace: 1</i>	<u>Opis věty:</u> Čitelně opsaný text dle předlohy. <i>Klasifikace: 2</i>	<u>Skupina teček:</u> Počet i sestavení teček odpovídá předloze. Je patrné mírné vychýlení teček. <i>Klasifikace: 2</i>

Jméno	Zkouška znalostí př. dětí	Test verbálního myšlení
Andrea	28 bodů - průměr	Klasifikace 1 – 24 bodů
Anežka Š.	30 bodů - průměr	Klasifikace 1 – 25 bodů
René	30 bodů - průměr	Klasifikace 2 – 23 bodů
Marie	27 bodů - průměr	Klasifikace 2 – 14 bodů
Martin	30 bodů - průměr	Klasifikace 2 – 21 bodů
Tereza	30 bodů - průměr	Klasifikace 2 – 16 bodů
Anežka K.	35 bodů - lepší průměr	Klasifikace 1 – 25 bodů
Ondřej	37 bodů - lepší průměr	Klasifikace 1 – 28 bodů

4.4.6. Kazuistika žáka nastupujícího do základní školy

Jméno: Ondřej

Věk: 5 let a 11 měsíců

Osobní anamnéza:

Chlapec se narodil 25. 2. 2007 v nemocnici, donošený, porod v 9 měsících, s váhou 4,09 kg a 50 cm. Porod probíhal bez komplikací a přirozenou cestou. Vývoj dítěte byl nadále v normě. Chlapec kojen 3 měsíce. V 8. měsíci začal chlapec lézt. V 11 měsících začal chodit. První slova byla máma, bába.

Rodinná anamnéza:

Chlapec pochází z úplné rodiny. Žije s rodiči a starší sestrou v domě na vesnici. Ondřej má od rodiny veškeré potřeby. Matka pracuje jako učitelka v mateřské škole, otec pracuje jako servisní technik. Rodiče jsou vstřícní a komunikativní.

Zdravotní anamnéza:

Chlapec prodělal běžné dětské nemoci: Spalničky a neštovice. Žádná závažná onemocnění chlapec neprodělal. Má dobrou imunitu, je odolný. Ve školce často nemarodí. Od narození se chlapec dobře vyvíjí. Nyní má 119 cm a váží 19 kg.

Školní anamnéza:

Chlapec navštěvuje mateřskou školu od tří let. S adaptací neměl žádné problémy, brzy si zvykl na pravidla a chod mateřské školy. Do školky chodí velmi rád a těší se na kamarády.

Projevy dítěte v mateřské škole:

Chlapec bez problémů zvládá odloučení od rodičů. Vystupuje a jedná samostatně, má svůj názor. Dovede vyjádřit souhlas i nesouhlas. Většinou se dovede přizpůsobit konkrétní činnosti či situaci.

Uplatňuje základní společenská pravidla (umí pozdravit, poděkovat, poprosit, omluvit se), dovede se vcítit do pozice druhého kamaráda, chová se prosociálně. Bez problémů komunikuje s ostatními dětmi. Dovede se podřídít pravidlům.

Chlapec zatím nevyslovuje správně všechny hlásky (č,š,ž), navštěvuje logopedickou poradnu, mluví ve větách, dovede převyprávět některé pohádky a popsat situaci. Většině slov a výrazů rozumí bez problémů. V komunikaci si je jistý. Chápe pojmy vyjadřující časoprostorovou orientaci (dnes, včera, zítra, ráno, v poledne, večer, atd.).

Při grafomotorickém projevu užívá pravé ruky. Je zručný, rád pracuje se stavebnicemi, modelínou. Chlapec má navozený správný úchop tužky (špetkový). Dokáže napodobit základní geometrické tvary (kruh, čtverec, trojúhelník, obdélník) a některá písmenka.

Chlapec dokáže přijmout úkol, postupuje podle pokynů, u práce je vytrvalý a soustředivý. Vyjmenuje číselnou řadu do deseti. Velmi rád skládá puzzle.

5. Shrnutí

Předpoklad, že některé děti s loňským odkladem školní docházky během roku dozrály, se mi nepotvrdil ve dvou případech, a to u chlapců. Ostatní děti, které měly odklad školní docházky, dohnaly v určitých oblastech nedostatky, a myslím si, že jsou zralé pro vstup do školy. Děti s odkladem školní docházky o jeden rok dosáhly v Orientačním testu školní zralosti průměrné výkony. Výsledkem Testu verbálního myšlení bylo zjištěno u třech dětí kvalifikace 1, u čtyř dětí kvalifikace 2 a u třech dětí kvalifikace 3. Výkon znalostí předškolních dětí byl 7x nižší průměr a 3x bylo dosaženo průměrných výsledků.

Děti, které letos nastoupí do základní školy, dosáhly velmi dobrých výsledků. V Orientačním testu školní zralosti byly zjištěny průměrné i nadprůměrné výkony. Ve zkoušce předškolních znalostí děti dosáhly 2x lepšího průměru a 6x byly naměřeny průměrné hodnoty. Výsledkem testu verbálního myšlení u těchto dětí byla zjištěna 4x klasifikace 1 a 4x klasifikace 2.

Předpoklad, že většina dětí ve třídě Medvídků je zralá pro vstup do školy, se potvrdil.

6. Závěr

Téma „problémy školní zralosti“ jsem si zvolila vzhledem k mé profesi učitelky v mateřské škole, a také proto, že jsem se o tomto tématu chtěla co nejvíce dozvědět. Mám syna, který je nyní předškolák. Jsem ráda, že jsem o školní zralosti informována, a že své poznatky mohu uplatnit jak na svém synovi, tak i na dětech v mateřské škole.

Záměrem mé bakalářské práce bylo posoudit, zda jsou děti po odkladu školní docházky lépe připravené pro vstup do školy. Zjistila jsem, že po ročním odkladu a intenzivní práci v MŠ došlo ke zlepšení sledovaných charakteristik (viz tabulky).

Odklad školní docházky má smysl a predisponuje dítě pro odpovídající práci na ZŠ. Je však zřejmé, že děti s odkladem školní docházky znamenají větší zátěž pro učitelky MŠ, které se dětem individuálně věnují.

Důležitá je také spolupráce MŠ s rodiči. Pravidelná informovanost rodičů o prospěchu dítěte je více než nutná.

Vypracování bakalářské práce bylo pro mě jistým přínosem. Jako matka si uvědomuji jak pracovat se svým synem a jako učitelka jsem se dozvěděla spoustu užitečných rad. Výsledky jsou motivací pro další práci s dětmi. Ujistila jsem se v názoru, že celoživotní vzdělávání v profesi učitelky je nezbytností.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANDERSENOVÁ, J. a kol. Dobrý start do školy, Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-92-5.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. Školní zralost. Brno: Computer Press, 2010, ISBN 978 80 251 2569 4.

BEDNÁŘOVÁ, J. ŠMARDOVÁ, V. Diagnostika dítěte předškolního věku. Brno: Press, 2007, ISBN 978-80-251-1829-0.

ČÁP, J. Psychologie pro učitele. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1987, ISBN 14-225-87.

DAMBORSKÁ, M. a kol., Učebnice pro zdravotnické školy, Praha, Avicenum, 1978. ISBN 08-02-78.

HELUS, Z. Dítě v osobnostním pojetí. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-888-0.

INFORMATORIUM, Pohádkový zápis. 3-8, roč. 2006, č. 1, Praha, Portál 2006

KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. (eds.) Předškolní a primární pedagogika. 2.vyd. Portál, s.r.o., Praha 2010. ISBN 978-80-7367-828-9.

KOŤÁTKOVÁ, S. Dítě a mateřská škola. Praha, Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-1568-1.

KUTÁLKOVÁ, D. Jak připravit dítě do 1. třídy. Praha: Grada Publishing a.s, 2010. ISBN 978-80-247-3246-6.

LANGMAIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie, Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-195-X.

LOOSEOVÁ, A., PIEKERTO VÁ, N., DIENEROVÁ, G. Grafomotorika pro děti předškolního věku. Portál, 2001. ISBN 978-80-7367-256-0.

MATĚJČEK, Z. Praxe dětského psychologického poradenství. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0000-0.

MATĚJČEK, Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí, Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-085-5.

RÝDL, K. Vybíráme školu pro svoje dítě, Grada, 1993. ISBN 80-7169-032-5.

ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. a kol. Dětská klinická psychologie. Vyd.3. Praha: Grada Publishing, 1997. ISBN 80-7169-515-2.

SAGI, A. Problémové děti v mateřské škole, Praha. Portál, 1995. ISBN 80-7178-067-7.

STUHLÍKOVÁ, I. A kol. Zvládání emočních problémů školáků. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-534-2.

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie, Praha. Karolinum, 1996.

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie, Praha. Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0.

SEZNAM PŘÍLOH

Orientační test školní zralosti (hodnocení kresby, hodnocení grafomotoriky, hodnocení obkreslení teček).

Test verbálního myšlení

Zkouška znalostí předškolních dětí